

NAGYVÁRAD

Főszerkesztő: HEGEDŰS NÁNDOR

Felelős szerkesztő: MARÓT SANDOR

Érdekes felszólalás a magyar nemzetgyűlésen a középosztály válságáról

Budapestről jelentik: A magyar nemzetgyűlésen az appropriációs javaslat során Huszár Károly tartott igen érdekes beszédet a magyar család és középosztály válságáról.

A magyar politikának súlyos hibája — ugymond — hogy nem a mindennapi élet nagy problémáival foglalkozik. A pártületek közben megelégednek a nemzet nagy érdekeiről, a sorsdöntő kérdésekről. Ki beszél itt és ki törődik azzal, hogy a magyar család mint intézmény rettenetes erkölcsi válságba jutott?

Ma a sajtóban, az irodalomban és színházakban a hősök élettörténete helyett az erkölcsi kloaka szennyes alakjaival foglalkoznak. Csodálkozunk ezután, hogy a politikában és a közéletben megromlott emberek metelyezése terjed. Hónapról-hónapra szaporodnak a váloperek és bűnperek. Az öngyilkosság epidémiája is terjed. Vannak tudósok, akik ma már a nyugati civilizáció bukásáról beszélnek, nincs igazuk, mert a kereszténység bevezetését a maga teljességében még meg sem kísérelték.

A lelki infekció külföldről és belföldről is olyan mértékben terjed, mint a forradalom idején. A hamu alatt még tüzel a parázs. Állítja, hogy ez az ország és egész Európa vulkán felett áll. Igen sok veszedelem fenyegeti a nemzetet az erkölcsi válságon kívül. Itt van a magyar középosztály tragédiája.

Nem az a baj, hogy nincs lakkipő, hanem hogy semmiféle vastagtalpu cipő sincsen. „Fenn az ernyő, nincsen kas” ugyanis jellegzetes régi betegség nálunk. Szomorú az, hogy vegyész-mérnökök krumplit árulnak, tanárok pincérkednek és így tovább. Hova fog ez vezetni?

Ő nem pesszimista, tudja, hogy az egész nemzetnek össze kell szorítani a fogait, de tudja azt is, hogy a köd már oszlóban van. Nem szabad elfelejteni azt, hogy hiába szánjuk az államot, ha a magángazdaságot tönkretesszük. Mert végeredményben a magángazdaság tönkremenetele után az állam is tönkre megy. Azt hiszi, hogy a magángazdaság megterhelésénél tovább mentünk, mint szabad lett volna.

Hét halottja volt egy németországi kommunista tüntetésnek

Berlin, március 14. Halléban nagy kommunista népgyűlést hívtak össze. A népgyűlés programján angol és francia kommunista szónokok is szerepeltek.

Az angol és francia szónokok beszédét németül is tolmácsolni akarták, amit a rendőrtiszt nem engedélyezett. Erre óriási

felzúdulás támadt s tekintve a néphangulatot, feloszlatták a népgyűlést. Eközben több lövés dördült el, amit a rendőrség viszonozott. A végzettség hét halottja, 25 nehéz és 15 könnyebb sebesültje van. A halottak között van egy asszony is. Négy rendőrtisztviselő könnyebben megsebesült.

Magyarország jegyzéke Ausztriához a monarchia vagyonának felosztása ügyében

Budapest, március 14. A MTI. jelel: A magyar és osztrák kormányok tudvalevően megállapodtak abban, hogy a volt osztrák-magyar monarchia aktíváinak és passzíváinak felosztásával kapcsolatos kérdéseket közvetlen tárgyalások útján fogják rendezni. E kérdések rendezése érdekében utoljára 1924. évi március havában folytak tárgyalások a két kormány kiküldött bizottsága között. A magyar bizottság elnöke azóta több ízben tett lépéseket a tárgyalások folytatására, de eredmény nélkül. Legutóbb a magyar kormány jegyzékben fordult az osztrák szövetségi kormányhoz, mielőbbi választ kérve arra nézve, vajon az osztrák szövetségi kormány a tárgyalások folytatására hajlandó-e. A ma

gyar kormány jegyzékében hangsúlyozta, hogy a maga részéről súlyt helyez a függő kérdések barátságos megegyezés útján való rendezésére, de utalt arra, hogy amennyiben a tárgyalások legközelebb nem volnának megkezdhetők és nem nyílnék kilátás arra, hogy azokat belátható időn belül eredményesen be lehet fejezni, a magyar kormány kénytelen volna a tisztázást igénylő kérdéseket döntés végett az 1923. évi február 26-án Ausztriával kötött egyezmény értelmében választott bíróság elé terjeszteni. A bécsi magyar követ a magyar kormány szóban levő jegyzékét folyó évi március 12-én adta át az osztrák szövetségi kormány kancellári hivatalában.

Mindent be vall Róth Farkas gyilkosa

Az áldozat fia szemben áll a gyilkossal

Tegnap reggel a királyi ügyészségnél jelentkezett két csendőr. Muresan Simon Káplár és Neagra Anton csendőr Robogányból behozták Róth Farkas gyilkosát: Jurcan Avramot erősen megláncolva. Hátán egy láda volt, amelybe ruháit rakta, mikor a gyilkosság után Nagyváradra visszatért a Gilányi-utcai istállóba. Haja csapottan lóg szemébe, pirosas arcán látszik a kimerültség. A kérdésekre felijed és vontatottan felel. Csizmáira ráragadt a fagyott sár, általában külseje elhanyagolt. A szeme ijedten rebben, ha hozzásszólnak.

Az ügyészség iktatójában átveszik a csendőröktől. Róth Farkas pénztárcáját találták nála, egy ezres, a többi százas s kevés aprópénz, összesen 8831 lei.

- Hol van a többi, — kérdi az iktató.
- Az még jön.
- Költött el valamennyit?
- Egy kalapot vettem 500 leiért. Itt van.

Acélkék kalapot tesz le az asztalra, mihelyt megszabadították a láncoktól. Mostanor hangon mondja be:

- Jurcan Avram, 24 éves.
- Kieci ezek a cigarettatárcák?
- Az enyéim, három darab.
- És a ládában mi van?
- Az én holmim.

A cigarettatárcákban Regál cigarettá van. Ez már a rabolt pénzből való. Jurcant félreültetik.

Negkérdem tőle:

- Miért ütötte fejbe a gazdáját?
- Hát... ő is haragos ember volt, hamar járt a keze.

- Mi történt az úton?
- Összevesztünk.
- Min?

— Én előtte való nap Püspökiben egy spanyolnád-ostor nyelet vettem 200 leiért. A gazdám nem akarta megengedni, hogy én az ő pénzén ilyen nyelet vegyek. Nagygon jó ostornyél és én régen megakartam venni. Mikor elindultunk, már akkor lármázott, az úton mindig azt hajtotta, hogy levonja a 200 leit a fizetéséből. Egyszer aztán ezt mondtam:

— Hagyja már abba, mert én kezdek beszélni, ha el nem hallgat.

Erre ő kikapta az ostor nyelet a kezemből s a fejemen végig vágott. Aztán ütött, én el akartam kapni az ostort, ő a homlokomra ütött, mire leugrottam. Ott is húzott rám egynehányat, mire én azt se tudva mit csinálók, a baltához kaptam s egyet ütöttem Róthra.

— És miért vette el Róth tárcáját?

— Akkor, amikor magamhoz tértem, láttam, hogy baj van. Kivettem Róth zsebéből a munkakönyvem, mellette volt a tárcája a pénzzel, a sok pénz megszedített, elvittem hát a pénzt is.

— A ló ment ez alatt?

— Ment mindig, még azután is, hogy én visszafelé indultam. Vak volt a ló s belement az árokba s a kocsi felborult.

— És azután mit csinált?

— Visszajöttem Nagyváradra, nem szóltam senkinek, összepakoltam a holmimat s felültem a hollódi-vonatra. Elmentem Hollódig, aztán kocsin Robogányig, onnan pedig Papmezőre és Szelistyre s azt mondtam az apámnak, hogy elkergetett a gazdám. Csak akkor tudta meg az apám mi történt, mikor a csendőrök eljöttek s elvittek. Nem akartam szólni s vártam a csendőröket.

— Ez az egész pénz, amit elvitt?

— Nem, a többi jön.

— Megbánta, hogy agyonütötte a gazdáját?

Minden póz nélkül, megilletődve mondja:

— Nagyon megbántam. Nem volt érdemes azért a 200 leiért.

— Most mi lesz?

Bólongatja a fejét, vállat von s nézi a padlót.

— Én semmit se tagadok el, mindent elmondok. Össze-vissza ütött, vert, elvesztettem az eszemet. Akkor se voltam magamnál, amikor a pénzt elvettem.

Kihallgatás az ügyész előtt

Mussu Lucian ügyész hallgatta ki először Jurcan Avramot, aki egy percig sem tagadta a gyilkosságot, csak azzal védekezett, hogy verekedés közben történt az.

Hihetetlen a fiatalember hidegvére.

Amikor a gyilkosság után Váradon felszedte a csomagját és hazament, odahaza először is vett egy ezüst órát, mert órára már régen vágódott, azután egy üszöborjút vásárolt. Így kezdte megalapozni jövődö gazdagságát. A borjút egy Sanza Teodor nevű szelistyei parasztnak adta oda azzal, hogy az felneveli neki.

Amikor a csendőrök betoppantak tegnap hajnalban az apja lakására, nem mutatott ijedést és apatikusan fogadta a letartóztatást.

Az áldozat fia szemközt a gyilkossal

Mussu Lucian magához kérte az áldozat fiát Róth Gézát, aki azonnal reáismert a gyilkos kocsisra. Nem tudott szöhozz jutni, csak hangosan felsírt a komoly ember, amikor a gyilkossal szembe nézett.

Az félrefordította a fejét és merőn a földre nézett. Olyan hideg, semmit sem bántó arccal nézte a vergődő síró embert, hogy a jelenet láttára minden gyűlölet felgyűlt az emberben.

Az ügyész tehetetlenül nézi, azután int Róth Gézának, hogy nem maradhat tovább a szobában.

Azután Jurcant is levezetik a fogdába.

Hétfőn készül el Mussu ügyész a vádirattal és azután kezdi meg a vizsgálóbíró a gyilkos kihallgatását.

A munkakönyv

Az iratok között a robogányi csendőrség jelentése mellett ott van a Jurcan munkakönyve. 1913. májusában állította ki a szelistyei jegyző. A munkakönyv szerint Szelistyén 1900-ban született Jurcan Avram. Első gazdája Csorba János várad-szentmártoni földműves volt, aki beírta a könyvbe, hogy hűséges, jó magaviseletű fiú volt a szolgálatban. Krajcsi György váradszöllősi gazda szintén szorgalmas embernek ismerte Jurcant. A harmadik gazdája Róth Farkas. Ő maga írta be, hogy január 16-án lépett hozzá szolgálatba Jurcan. Azon az oldalon, ahol a Róth bejegyzése van, ceruzával két név is van írva: Sikli Margareta és Balogh Erzsébet. Ma még nem tudni, ki ez a két nő és milyen viszonyban voltak a gyilkossal.

A könyvben még egy bejelentőlap is van, amely igazolja, hogy Jurcan Kereszt-utca 5. szám alá költözött.

A munkakönyvben még meg van jegyezve, hogy Jurcan nem tud írni.

Tekintettel arra, hogy most már a gyilkosság minden részletét ismeri a nyomozó hatóság, a főtárgyalás is rövidesen meglesz.

A várható büntetés: életfogytiglani kényszermunka.

* Legjobb telefonkészülék! villanykörte és manometer raktáromról. Telefon és villanyfelszerelést, minden fémpipari és eszterga-munkát, javításokat igen szolid áron vállal Rajz elektro-mechanikus, Szalárdi-utca 9. Telefon 512.

Közkedveltségnek örvendő olcsó alkalmi áruházam tavaszi ludósítása

Bejárat a kapu alatt a Heimann-kertbe Bulev. Regele Ferdinand (volt Rákóczi-ú) 3

Árjegyzék:

	Lei értékben
Kockás kabátlődenek tavaszi kabátára alkalmas 140 cm. széles métere	300 339 350
Costumkeme teget, barna, zöld, krém és több színben	320
Dráp lőden szinezett csikokkal costumre rendkívül célszerű 140 cm. széles gyapjukelme mtr.	210
Kabát covercot-kelmék dráp árnyalatban mtr.	450 500 600
Angol-noppe-kelme férfi és női felöltőre alkalmas, minősége páratlan mtr.	420 440 460
Selyem marconok fekete, sötétkék, zöld, barna, frész, rózsaszín, dráp színekben	275 330
Brocat selyem kabát bélésre szürke és dráp színekben meglepően olcsó ár, mtr.	230
Szines eponge, rózsaszín frész sárga, dráp színben	90
Pongyola creppek egy színben, rózsaszín, világoskék, pasztelkék, frész, barna, új vörös és sárga színben mtr.	39
Mosó delaineek pazar min-takban, mtr.	35 42 50
Gyapju delaineek, valódi francia minőség, mtr.	110
Ingzefrek nagy választékban	35 45 85
Tenisflanél, nagyon jól mosható, métere	35
ILONAI Pamutvászon fehérneműre alkalmas. Reklámár	85
JULISKA! Nagyon jó minőségű vászon ágyneműre ajánlható, métere	40
VOLGA! Férfiingre célszerű chifon minőség, métere	55 63
Alsó lepedővászon 150 cm. széles prima minőség mtr.	150
PANNII Creasz-vászon, selyemfényű fehérneműre ajánlható, métere.	62 64
Croase férfi nadrágra, mtr.	62
Frattir törülközők	45 75 98 110

Aszfaltneműek, szerveták, törülköző, pamut- és czérnagrádli olcsó árakban.

Több ezer méter különféle női divatkelme rendkívül leszállított árban.

Barna Jenő.

Goga Octavián akciója a román-magyar lelki közeledés érdekében

Csucs, március 10.

— A nagy háborúban én is sokat vesztettem, — mondja Goga Octavián. — Amikor a háború kitört, én Párisban voltam és legértékesebb vagyonom, a könyvtáram a szebeni házamban volt. Akkor zár alá vették a házamat és mikor 1919-ben újra Szebenbe jöhöttem, a könyvtár már nem volt sehol.

A két kezét az álla alatt összekulcsolja. Kicsit kényelmesen ül a széles karosszékben. Az asztala telve van könyvekkel. Magyar könyvek és román könyvek. Egyik oldalon Möriz Zsigmond könyve és mellette Vulcan József kötetei.

Hosszu vékony ujjával lapozgat az előtte fekvő könyvben. Magyar történelmi munka. Gyárfás Elemér írta Bethlen Miklós kancelláról.

Hosszu ideig a levegőbe néz maga elé, azután mintha csak magának mondaná, esendesen, a szokat tagolva:

— Igen bizony. Szébb az irodalom. Jobb az irodalom. — A képviselő választásra készülő politikus néhány rövid pillanatra visszatért régi szeretőjéhez: a Muzsához. A zúgó életen, a politika mocskos harcain kívül itt a csucsai csendszigetén most Goga Octaviánnal, az íróval, a költővel ülök szemközt.

Csak politikát?!

— Kegyelmes uram az előbb azt mondtotta: „— Valamikor úgy gondoltam, hogy az irodalom szolgálhatja ezt a kölcsönös közeledést...”. Arra a kérdésemre mondtotta azt, hogy a román-magyar közeledést miképpen tudná szolgálni. Valamikor úgy gondoltam...? nem tartja az irodalmat a legjobb eszköznek erre a célra?

— Most el vagyok foglalva egy ideig a politikával, de rövidesen újra lesz időm rá, hogy visszatérjek újból az irodalomhoz.

— Áprilisban lesz Nagyváradon a Vulcan József emlékünnepe, ezen én tartok előadást. Már készül is a beszédem. És ezt az alkalmat akarom felhasználni arra, hogy a román-magyar közeledést újból megindítsam. Hiszen Nagyváradon is vannak értékes magyar írók. Tabéry Géza jól ismerem és vele beszélgettem is már erről a kérdéssel. Természetesen kölcsönösen buzgólkodnunk kell, hogy az együttműködést lehetővé tegyük.

Szobrot Adynak.

— Látja, azt hiszem, legjobb ez volna. Adyn keresztül közel hozni egymáshoz a román és a magyar irodalmat. En azt hiszem, Ady-ünnepségeket lehetne rendezni az erdélyi városokban. En ezeken az ünnepségeken a Román Írók Társaságát fogom képviselni, amely társaságnak az el-

nőke vagyok. Ezeket az ünnepségeket kiválon alkalmasnak tartom arra, hogy közel hozzuk egymáshoz a két nép fiait.

— És az ünnepségekkel egy másik célt is elérhetünk. A jövedelemből szobrot emelhetünk Adynak Nagyváradon. Hiszen úgy tudom, ilyen szoboralap már van és miniszterkoromban magam is hozzájárultam valamennyivel.

— Igen, Kegyelmes uram, ez kitünő gondolat és bizonyosan meg is lesz az eredménye.

— Na látja! — úgy mondja ezt mosolygó, örvendő arccal, mint aki nagy eredményt produkált már is.

Igen, jó volna, ha Goga Octavián a kezébe venné ezt a jobb sorsra méltó ügyet. Jó volna az erős kinyújtott kezét erősen megfogni és együttthaladni az uton. Hiszen

A jegyzők ragaszkodnak a magánmunkálathoz

Írta: Hasas Döme a biharmegyei jegyzői egyesület elnöke.

Több hirlap közlése után a jegyzői kar értesült róla, hogy az ügyvédi kamara legutóbbi közgyűlésében az ügyvédi kar állást foglalt a jegyzői magánmunkálatok (szerződések, végrendeletek stb.) szerkesztése ellen.

Az ügyvédi kar ezen határozata ellen a jegyzői kar már a folyó évi február 12-én tartott közgyűlésében tiltakozását fejezte ki, melyet magamévá téve, mint a Biharvármegyei Jegyzői Egyesület elnöke, a jegyzői kar nevében csodálkozásomat fejezem ki az ügyvédi kamarának azon óhaja felett, hogy a jegyzői kartól a magánmunkálati jog elvételéssék. Az existenciára szerzett jogok elleni nyílt megtámadtatásnak kell ezt a követelést neveznem, mert tudatában kell hogy legyen az ügyvédi kar, hogy évtizedeken át ezen hadüzenetnek soha eredménye nem volt s hiszem, hogy jövőben sem lesz és pedig azért, mert a jegyzői kar az államnak oly szerve, mely nemzeti létetető erejét képezi, amelyre az államnak mindenkor szüksége volt s lesz s azért, hogy a jegyzői kart az állam a maga s közérdeknek nevelje, existenciájának egyedüli létminimumát, a szerény magánmunkálatokat a jegyzői kartól el nem vonhatja, de nem is vonhatja el azért sem, mert maga a jegyzői kar nagy tábora s a köznép tiltakozó ereje és érdeke sem engedné meg azt.

Most csak azt a kérdést teszem fel az ügyvédi karnak, hogyha a magánmunkálati jogot elvenné a jegyzői kartól, biztosítva látná-e az országot, hogy a jegyzői pályára megfelelő egyének reflektálnának s nem csupán oly egyének, akik a közigazgatásra, vagyis az államra s közre csak károsak volnának. Mindenesetre az utóbbi állana elő, mert az, aki tudatában van a jegyzői teendők kolosszális tömegének és nagy felelősségének, a megélhetés reménye nélkül soha pennát nem fogna s nem tenné ki magát sok esetben a közgyűlöletnek, mint a közigazgatás végrehajtó eleme.

Ha pedig az a meggyőződés vezetné az ügyvédi kart az ellenfoglalásra, hogy a jegyzői kar nem képesített a magánmunkálatok szerkesztésére, szerintem téved, mert a jegyzői kar állandóan utalva van a tanulásra s annál inkább érdeke, hogy önként megtanulja mindazt, amiért anyagi felelősséggel tartozik s ami csekély szolgálati fizetése mellett magának s családjának derűsebb napokat biztosít.

tudjuk, hogy Goga Octaviánjai vannak a románságnak, olyanok, akik kinyújtják a kezüket kézfogásra. Mert két kéz többet végez. De a kinyújtott kezek között érefalat húz a kislelkűek alacsony gyűlölete. Goga szobrot akar Adynak. Nagyvárad város még egy utca elkeresztelést is megtagad tőle...

Egy pillanatra talán elfelejtettem, hogy hol és kivel ülök szemközt. Egy pillanatra gondolatok vágtatnak az agyamban, mert most Goga néz csodálkozva rám. Önkénytelenül megrezzenek és felállók.

— Igen Kegyelmes uram, mi nagyon várjuk Goga Octaviánt Nagyváradra. Nagy szükség van már egy ilyen kezdeményezőre!...

— Hát akkor a vizionlátásra Nagyváradon!...

.... És kezét szorítottunk.

(f. s.)

Meg vagyok azonban győződve, hogy az ügyvédi kamarának vannak olyan régi tapasztalt tagjai is, akik e tekintetben egy véleményen vannak a jegyzői karral s tudatában vannak annak is, hogy egymásnak jogait tisztelve, együttműködésünk úgy az ügyvédi, mint a jegyzői karra s a közre csak áldásos s erre kérem én az ügyvédi kar összes tagjait a magam s jegyzői kar nevében.

Nickelezést, zománcozást, vulcanizálást, hőcípő- és kalucsni javítást, hegesztést vállal

Kalenda-cég Oradia-Mare

Készpénz áraknál is olcsóbban! 20 heti vagy 5 havi részletfizetésre

árul mindenféle textil és ruházati cikket, férfi és női szöveteket, kelengyékét stb. a

HELLAS

áruforgalmi r.t.

ORADEA-MARE,

Str Avram Iancu (Kossuth-utca) 14 szám

Telefon Interurban 960

Beszerzési csoportoknak legelőnyösebb ajánlattal szolgál. Vidéki megbízásoknak a leggyorsabban tesz eleget!

Olcsó cipővásár!!

a „Selejtes Cipőáruház”-ban

Str. Teatrului (Szinház-utca) 4. a színház mögött.

Oriási tömeg női férfi és gyermek cipők kerülnek eladásra. sokkal olcsóbb, mint bárhol!

Román könyv az erdélyi és bánáti kisebbségi iskolákról

Írta: Keresztury Sándor.

1. Popovici József dr. könyvet írt az erdélyi és bánáti kisebbségi iskolákról, mely néhány nappal ezelőtt jelent meg a kolozsvári Ardealu-nyomda kiadásában. A hetven oldalas füzet — „tíz esztendő érzéseivel telítve” — felvonultatja hasábjain mindazokat a kérdéseket, melyek a kisebbségi közoktatással kapcsolatban ma a román közvéleményben támadhatnak. Hangjában itt-ott tagadhatatlanul megcsillan a jóakarásnak egy-egy szikrája, fejtegetései azonban nagy általánosságban tendenciózusak és nem bírnak felülemelkedni azon a nyugtalan hangulaton, mely ma a románság körében uralkodik. Szerzője fontosnak és sürgősnek látja Romániában a kisebbségi közoktatás nehéz problémájának megoldását és miután művét Anghelescu miniszter figyelmébe ajánlotta, fejtegetéseit így vezeti be: „Megbírálok néhány olyan intézkedést, mely — véleményem szerint — nem felel meg a mai idők követelményeinek, de ezt nem rossz akaratból, hanem mely meggyőződéssel és a közoktatásiügyi miniszter iránt érzett őszinte tisztelettel teszem, kívánva, hogy az Anghelescu miniszter akciója valóban hasznos legyen és ne ártson. Olyan megnövekedett államban, mint amilyen Románia, hol négy különböző törvényrendszert és ugyanannyi kulturádjációt egyesült, nem szokatlan, hogy az útkeresztelkedéseknél a széthúzó érdekek a kormányok és iskolafentartók között átmeneti félreértéseket szülnek. Ezeknek a konfliktusoknak elintézése egyes viszonyban áll a kisebbségi iskolák, különösen az erdélyi és bánáti kisebbségi közoktatás függő kérdéseinek elintézésével, itt ugyanis 1870 előtt egyáltalán nem volt állami és magániskola és az Erdélyben együttélő nyolc vallásfelekezet önállóan intézte iskoláit.” Majd így fejezi be előszavát: „A régi magyarországi és mai romániai iskola irányai nagyon eltérőek, ezért igen nehezen tudnak közeljutni egymáshoz. Idővel azonban eltűnnek az ellentétek. Különösen ha mi (románok) egységes és öntudatos iskolapolitikát csinálunk és nem ingereljük állandóan elhamarkodott rendeletekkel az iskolafentartókat.”

Popovici dr. az erdélyi és bánáti kisebbségi iskolák ügyét nem pusztán kulturális, hanem elsősorban politikai problémának látja s úgy találja, hogy azok a válaszok, melyeket az ellenzéki képviselők (Sándor József és Halipa Pán) interpellációira Anghelescu és Nistor miniszter elmondott a kamara ülésein, nem nyugtatta meg a közvéleményt. Kárhoztatja a csúcsai paktumot és azt, hogy az egyes román pártok külön-külön tárgyalnak a népi és vallási kisebbségekkel, mert „a kisebbségi iskolák függő kérdéseinek elintézése az állam ügye és nem a román pártoké.” Ezeknek megoldásától kifelé az állam polgárainak békéje függ. Sorra veszi mindazokat, akik román részről a kisebbségi kérdéssel foglalkoztak. Elitéli Marghiolomant, aki Temesváron ki merete mondani a valóságot, hogy „az egységes kis Románia nagy poliglott állammá lett”. Ma ni ut, kinek „hiszékenységet” — Popovici dr. véleménye szerint — a kisebbségek kihasználják s különösen azt nem érti meg, hogy a nemzeti párt komoly vezére az elemi iskolákban csak a negyedik osztálytól akarja bevezetni a román nyelv tanítását. Jorga professzort, a román történetírás kiváló művelőjét kéri, hogy ne vegye készpénznek a kisebbségek jajveszékelését, mert az nagy általánosságban tulzott. Végül megjegyzi, hogy semmiféle kultur-

kampfról nem lehet szó: egyszerűen a kormány látja az inni és olvasni nem tudók nagy számát s a tanítók nyomorát, mely Románia közoktatását alapjában rendíti meg.

Goldis László dr., a nemzetipárt disszidenseinek vezére a román egyházi vezetők sorában a felekezeti oktatást követeli. A könyv szerzője kirohan ellene. Szemére veti, hogy 1907-ben az Apponyi-törvény végrehajtása idején Goldis állami iskolák feállítását követelte. A román egyházak iskolapolitikáját elhibáztak tartja, mely — szerinte — egyáltalán nem felel meg a román nemzeti állam érdekeinek. Az állam nem ismerhet el még erkölcsi téren sem szuverén hatalmat kebeleben és nem tűrhet — mint mondani szokás — államot az államban. „Egyébként is — fejtegeti — a kormány főkérvései, melyek a román kultúra integrálását célozzák, természetesen, a kormány akciója olyan erkölcsi és hazafias akció, mely nélkül nincs társadalmi élet. Ez a román nép létezésének kategórikus imperatívusza. A kisebbségi közoktatás problémáját nem lehet sajátban elhelyezett patronokkal, külföldi propagandával, a Népek Szövetséghez juttatott panaszokkal s az autonóm egyházak és kisebbségek politikai vonatkozású egyesületeinek gyűléseivel elintézni. Szent meggyőződésem, hogy ennek a nagy jelentőségű problémának megoldásához az összes politikai pártoknak és — nemzeti ségre való tekintet nélkül — összes román és nemromán polgárainak állandó támogatására van szükségünk.”

2. A füzet kimutatást közöl az erdélyi román iskolák fejlődésének szemléltetésére. Ebből kitűnik, hogy pl. az orthodox egyháznak 1850-ben Erdély területén 339 elemi népiskolája volt. Az orthodox felekezeti népiskolák száma 1915-ig 905-re emelkedett. A statisztika szerint a magyar állam részéről ezeknek az iskoláknak adott segély összege (564.688 korona egyházi segély mellett) 1907-ben, tehát az Apponyi-féle közoktatási rezsim idején 62,680 korona, ez az összeg 1910-ben (575,223 korona egyházi segély mellett) 137,397 koronára szökik és 1915-ben (717,433 korona egyházi segéllyel szemben) eléri az 531.803,84 koronát. Ebből a statisztikából Popovici dr. rosszakaratot hámaz ki, melyet annak idején a magyarság tanúsított volna az erdélyi románság iránt és a fenti számokból következtetéseket von le a mai kisebbségi jogokra vonatkozólag. Ez a tény teszi kötelességünké azt, hogy tévedéseire rámutassunk. Mi sem rosszakaratból tesszük ezt, de éppen egy józan és öntudatos

román iskolapolitika inaugurálása érdekében szükséges, hogy azok, akik komolyan akarnak a közoktatás sorsdöntő kérdéseivel foglalkozni, ne induljanak el téves adatok nyomán. Elsősorban a román államban érdeke az, hogy kisebbségi politikája reális tanulságokon és ne csalóka érzelmeken alapuljon. Mi kötelességünknek érezzük annak megakadályozását, hogy téves számokból összehordott szökepek a román közvéleményben szálló, igékké váljanak és utját állják a szükséges megértésnek. Popovici dr. statisztikájával kapcsolatosan is állampolgári kötelességünk tehát megállapítani, hogy Ghibu Onisfor dr. tanúsága szerint 1907-ben Magyarországon 3000 felekezeti román népiskola működött¹⁾, míg 1920-ban (tehát mintegy tízennégy év után) a magyarság Erdély és Bánát területén csak 1266 elemi népiskolával rendelkezik, ezek közül is 170-ben románul és magyarul, négyben magyarul és németül folyik a tanítás, ugy, hogy szintén magyar csak 1092 marad. (Popovici dr. statisztikai adataiból.) Sőt egy másik kimutató, mely néhány héttel ezelőtt látott napvilágot, úgy tudja, hogy 1921-ben már csak 632 elemi iskolája maradt az erdélyi magyarságnak.²⁾

Szükséges volna, hogy ezeket a számokat a román közvélemény is látna egyszer így egymással szemben, akkor valószínűleg a románság intranzigensebb elemei is belátnák, hogy a román közoktatás már meglehetősen nagy túlsúlyt biztosított magának a Bánátban és Erdélyben és meggyőződnének arról, amit a kisebbségi sajtó már régóta hangsúlyoz, hogy a további kultúrkampfnak semmi értelme nincsen és az nem felel meg a román állam érdekeinek sem.

(Folyt. köv.)

¹⁾ Luceafarul, XI. évf. 6. sz.: Școala românească din Ungaria în anul 1911.

²⁾ Magyar Kisebbség, III. évf. 15—16. sz. Ajtay András: A kulturzóna.

21

MÁRCIUS SZOMBAT

Összmunkásság

műsoros táncestéje.

Modern chamotte

kályhák

különféle színekben raktáron, 2500 Lottól kaphatók valamint átráshatokat és javításokat vállal

Varga György

kályhás mester
Str. I. Cloridas (Berkovici) 33

Uj füzlet! Uj füzlet!

Legolcsóbban

vásárolhat, javíthatat
őrt és ékszereket

Weinbergernél,

Strada Nicolae Jorga
(Zöldfa-utca) 23. szám

Van szerencsém Nagyvárad és környéke t. kereskedőinek figyelmét felhívni, hogy

Georg Schicht A. G. Aussig

képviselőt átvettem

Raktáron tartom és szállítom állandóan a világhírű

Ceres-ételzsirt

mindég FRISS minőségben

RESCHNER VILMOS

Str. Gojdu (Beöthy Ödön-u.) 30.

Házsorsolás Szalontán

lyiségből, továbbá hozzátartozó 200 □-öl telek és rajtalevő mellékpületekből áll. Sorsjegyek a Hegedüs Hirlapirodában kaphatók.

Str. Metianu (Köicsér-utca) 42. számú házat tulajdonosa kisorsolja. Egy sorsjegy ára 250 lei, mellyel a szerencsés vevő 250,000 lei értékű tehermentes házat nyerhet, mely nagy üzlethelyiségből 2 szoba, konyha és melléképületekből áll. Sorsjegyek a Hegedüs Hirlapirodában kaphatók.

Az állam nyerstermékben is fizet készpénz helyett

Bizonyos kategóriákhoz tartozó iparvállalatok számára rendkívül fontossággal bírnak az állami megrendelések, amelyeknek elnyerése a vállalatokra nézve állandó foglalkoztatást s így biztos fejlődést és felbecsülhetetlen hasznot jelent. Az állami megrendeléseknél azonban mindig ott kísértett az örökös aggodalma annak, hogy lehetséges lesz-e a végzett munka ellenértékét képező követelést az államtól időjében megkapni s így az üzem kontinuitását biztosítani.

Az állami követelések behajtása terén az iparvállalatokra jelentős könnyebbséget hozott az új bányatörvény, amely folyó év január hó 1-én lépett életbe. Ez a törvény ugyanis lehetővé teszi az államnak, hogy rendkívüli mennyiségű nyersterméket halmozzon fel s a vele összekötésben levő iparvállalatokat részben, vagy egészen készpénz helyett nyerstermékkel fizesse ki.

Az új bányatörvény szerint ugyanis az állam a tulajdonában levő bányákat és kibányászható területeket nem előre meghatározott bérösszegért bocsátja a kihasználásra alakult vállalatok rendelkezésére, hanem a vállalatokat termékeiknek egy bizonyos százaléka részé beszolgáltatására kötelezi. Így például megszabja, hogy a szénbányák, petroleumvállalatok és ércbányák stb. fel nem dolgozott nyerstermékeikből pontosan mily százalékot kötelesek a koncesszió fejében az állam részére átadni. Ezeket a részesedéseket u. n. redeventáknak a kereskedelmi minisztérium ipariügyi szakosztálya tartja nyilván.

Ezekből a redeventákból az állam máris óriási készleteket halmozott fel, a melyek természetesen állandóan szaporodni fognak. A redeventák egy részét az állam saját üzemei részére használja fel, így pl. a szénredeventákat az ipariügyi szakosztály egyenesen a CFR. részére utalja ki, míg egyéb nyerstermékeket a minisztérium az egyes iparvállalatok részére enged át megfelelő ellenértékért feldolgozásra. A petroleum redeventákat nemrégiben adta el az állam egy konzorciumnak több százmillió lei értékben.

Tekintettel arra, hogy az állam részére is dolgozó üzemek az államtól részükre járó követelések egy részét ugyanis nyerstermékek beszerzésére használnák fel, egyes iparvállalatok kérdést intéztek az illetékes minisztériumhoz aziránt, hogy követeléseiket nem volna-e hajlandó nyerstermékek alakjában részükre kiutalni. A minisztérium ezen megkeresésekre kedvező értelemben válaszolt s máris több nagy iparvállalat rendszeresítette az állammal való elszámolását oly módon, hogy készpénz követelése helyébe nyerstermékeket kapjon.

A fenti nagyjelentőségű ujtásra vonatkozólag beszélgetést folytattunk az egyik nagyváradvidéki nagy iparvállalat vezérigazgatójával, aki a következőket mondotta:

Az a tény, hogy az állam követeléseinket készpénz helyett nyerstermékben is hajlandó kiutalni, a mi kategóriánkhoz tartozó iparvállalatok (szénbányák, vas- és olajipar stb.) jövője szempontjából nagy jelentőségű bir. Vannak üzemek, amelyek kénytelenek voltak aktivitásukat csupán azért redukálni, mert nem juthattak hozzá idejében az államtól részükre járó követelésekhez. Az üzemredukciók nyomán járt a munkanélküliség emelkedése s azonkívül a kereskedelem szempontjából is kiszámíthatatlan károkat jelentett egy-egy nagyobb vállalatnak ez az ideig tartó megbénulása. Eltekintve attól, hogy külföldi megrendelőink iránti kötelezettségeinknek sem tudtuk pontosan eleget tenni, ami természetesen csökkentette a külföldön a román ipar és kereskedelem

iránt immár megszilárdulni készülő bizalmat. A kereskedelmi minisztérium loyális állásfoglalása azonban a készpénzköveteléseknek nyerstermékek alakjában való kiutalása ügyében a helyzetet egyszerűen megkönnyítette. Ma például ha állami megrendelések fejében az államtól követelésünk van, az összegnek megfelelő nyerstermékéről utalványt kapunk a kereskedelmi minisztérium ipariügyi szakosztályához, amely viszont oly vállalatoknál diszponálja részünkre a megfelelő nyerstermékeket, ahol az államnak a részére járó redeventákból diszponibilitásai vannak. Ezzel mi idejében nyersanyaghoz jutunk és üzemünket zavartalanul tudjuk folytatni, aminek a jelentőségét nem kell bővebben illusztrálnom.

Nagyváradon több oly nagy iparvállalat van, amely rendszeresen dolgozik az állam részére és a kincstártól nagy követeléseik vannak. A nagyváradai piac szempontjából tehát ez az ujtás szintén nagy jelentőséggel bír, mert amennyiben ezen iparvállalatok is rendszeresen a fenti értelemben az állammal való elszámolásaikat, ez kétségtelenül lehetővé tenné számukra, hogy üzemüket zökkenés nélkül, méreteiknek megfelelő színvonalon tartsák, ami a piac élénkítésére vezetne s így az ujtás jótékony hatását közvetve az egész helyi kereskedelem és ipar is megérezné.

(b. s.)

Egy művészi üzlet emelkedése

Nagyvárad fejlődő iparában ezelőtt tizenhárom esztendővel jelentős üzlet nyílt a Strada Vlahuta (Szent János-utca) 4. szám alatt, közvetlen szemben a Kispipa vendéglővel: Róth Emil bélyegző és vésnök „Vulcan” iparműhelye. A fiatal művészi képzett ember a legszebb díszmunkák stílusos metszésével nemcsak magára vona a közönség figyelmét. Pontos kiszolgálás, kitűnő anyag s szolid árak tették jóhírnévű nevét. Gummi bélyegzők, réz, ezüst pecsétnyomók, hivatalos pecsétek, arany vésések művészi finomsággal kerülnek ki műhelyéből, továbbá pompás tárcsa metszetek, iparművészeti értékű gravírozások az elsőrendű képzett, izléssel és tervező talentummal megáldott mester remekei. Most Róth Emil kibővíti nagyszerű üzletét, amely a régi híres metsző mesterek mintájára dolgozik és nem egy munkája örökbecsű darab a tulajdonos kezében, amelyen éppen úgy elgönyörködünk, mint régi ötvösök munkáin, amik a tárgy értékét adják. Róth Emil a maga szakmájában a legelső a nagyváradai iparosság körében és a közönség örömmel látja fejlődését, megérdemelt előhaladást. Róth „Vulcan” ipartelepéről, de különösen a bélyegző készítő műhelyéről szóló hirdetőnyelveinkre külön is felhívjuk olvasóink b. figyelmét.

KÁRPITOS

munkákat elsőrendű kivitelben készít:

Gidáli Manó

Ciorogariu (Uri)-u. 2. — Kész hencserek kaphatók.

Nikkelező!

Ezüstözés, nikkelezés, sárga-vörös rezezés, oxidálás.
ZOMÁNCOZÁS. Rézágak csiszolása, féregmentesítése.

GROSZ, Vulcan (Nagy Sándor-u.) 14

Barátom az állatszeliidító

akkor felhajtotta üres poharát, amelynek csak a fenekén csillogott valami lázsárga ital és tovább folytatta elbeszélését:

— Akkor, mondotta barátom az állatszeliidító, akkor, amikor éppen az a kis eset történt velem, hogy három leopárd egy óvatlan pillanatban rárohant és keresztül szakították a hasamat, fogd csak meg kérlek műhasam van, akkor éppen Kairóban voltam. Vagy várjál, csak nem is, az egyenlítőn hajóztunk keresztül, szép nyári kékség feküdt el az ég boltozatján, amikor a messze távolból apró felhőt kergetett elő a szél. Vihar lesz, ordítottam fel mister Tomnak, a parancsnoki hidra, aki vén tengeri róka, egykedvűen kémlelt a ketrecemet, Gog, legerőteljesebb hímem morogva járt fel s alá. Most jut eszembe mégsem, mégse ez az alkalom volt, amikor véglegesen elhatároztam, hogy lemondok nemes, de emberfeletti mesterségemről, mely egy-maga több, mint egy közepes királyság. Gyáva és jámbor embereket a saját szuronykaikkal megriasztani, hah, nem barátom, semmi ez, de a ketrecben negyven morgódóg felett vagyok despota, hah, mily uralkodói érzés! Egyetlen szemvillantással kormányozni dühödt alattvalóimat, fenevadakat, tigrist, leopárdot, oroszlánt, mindegyik mind satrapa a maga nemében.

Hidd el, sohsem féltem, csak keresztet kellett vetnem, nem szentségből, inkább babonából, amikor becsapódott a vasrács mögöttem. Gog már tudta a dolgot, fel emelte mellő lábait és szalutált, mint szakasparancsnok. Kívülről úgy hatott, mint-ha jelentést tenne, negyven vadállat és egy ember. Elkörtve erős vastraverzekkel, egy különvilág, ahol nincs polgári törvénykönyv, amelyen belül mindenki a saját ösztöne szerint cselekszik. Negyven vadállat ösztöne. Gog szalutált és a közönség tapsolt. Ez volt a jel a mutatvány második számára. A taps. A tapsnak be kellett következni, erre mozdult meg a statisztéria. Kardalóim a leopárdok.

Az állatszeliidító kissé neheztelően pillantott mosolygó ábrázatomra:

— Ne neves, valóban kardalóim a leopárdok. Ugyanis tik azt hiszitek, hogy ott a porondon minden sörényes lomha dög egyforma, persze nincs a sztáron külön prém, mint a színházban a primadonán. Pedig közöttük is van jobb és rosszabb, első és másodrendű tag. Gog a legelső közé tartozott. Hideg, tiszta ész, pompás judicium, a legkomplikáltabb mutatványnál egy árnyalatot sem tévedt soha. Igen, most már tudom, San-Franciscótól délre történt, egy kis vidéki városban, éppen vasárnapja volt és ott mindössze négy előadást tartottunk. Gog primádban viselkedett, mint valaha, szinte mondhatnám a kezem alá dolgozott. Figyelmes volt, udvarias, megértő és már gyanusan jóakaratu. Éppen kollegináját ugrattam, az ostorom cserdült, Tsipen, — így hívták a nőtényt, — széles ívben szárnyalt át a lobogó kátránykarikán, amikor lökést éreztem. A földre borított volna ereje, ha a karikásom lendülete egy kissé nem mozdít ki állóhelyemből. Oldalra pillantottam. Egy piszkos kis vacak jelentéktelen statisztát támadt rám, egy fiatal leopárd, alig lompodott még a farka. Megfordítottam az ostort és ónos felét a szeme közé vágtam. A névtelen senki megszégyenülve szűkölt helyére, az egész dolog el van felejtve és nem adok rá semmit, ha véletlen oldalra nem nézek. Gog ült ott. Trónolt pricsén, mint egy lánchidi kóroszlán s világosan láttam rohögött. Összerohögött sandán Tsipennel, kinevették a leoparoom, az idétlen vicsgoró kölykök. Tudod mi volt a nevetésükben? Az, hogyha ők, ha egyszer ők akarnának, ha majd ők... Gog észrevette, hogy fi-

SCHWARTZ LAJOS uriszabó, Ciorogariu (Uri)-utca 1. sz.

gyelem, lesunyította a szemét, mint egy tettenért bűnös, akinek kiolvasták a gondolatát. Sohase féltem még tőlük, de ekkor elkezdtem reszketni. Kiadtam gyorsan a vezényszót, betakarodtak az istállóikba.

Sohasem léptem fel velük többé. Hogy most mit csinálók? Bolhákat szelidíttek. Nem tudsz kérlek valami jó szobát? Ha az oroszlanok már megkíméltek, nem akarom, hogy megegyenek a bolhák.

— Pincér. Nem kell már. Különben hozzon még egyet.

Bárdos László.

S. O. S. hangzik a váradi éjszakában...

Rég hat órák még úgy alszik Nagyvárad, mintha éjszaka még óra lenne. Senki sincs az utcán. Hat óra után jönnek a tisztek legényei, akik bus melódiákat füttyölnek a sáros, hűvös reggelbe, a pékek friss süteménnyel telt kosarakkal, az újságos asszonyok és félhét is elmúlik már, amikor lassan-lassan megindul az élet.

Korán reggel feltűnően sok nő jár utcán. Azok a nők, akik még késő éjszaka is az utcán vannak, egyedül kóborolnak, akárhogy is kertelek, csak ide kell irni: a prostituáltak, az erősen és izléstelenül kifestett szomorú némberek. Reggel hat órák tesséklik ki őket a garzonlakásokból, már nem udvarias velük a vendéglátó fiatalember, gyorsan becsapja utána a kaput.

Ha a rendőrség erkölcsrendészeti ügyosztályától kijönne valaki korán reggel az utcára, a rendőrközeg is megdöbbenne a sok csenevész fiatal leány láttán. Nem a hivatalos prostituáltak oszonnak lopva az utcán, hanem fejletlen gyerekleányok, akiket a külváros nyomortanyái adnak, hogy elszédüljenek a kirakatokban lévő selyemharisnyáktól, ruháktól. És mindig akad gavallér, aki megveszi az áhitott ruhákat s azután már nincs megállás a lejtőn.

Figyeltem ezeket az utcára dobott leányokat egy pár reggel. Sokkal több gondot kellene rájuk fordítani, mint amennyi egy újsághasáb oldaláról a közönség elé kerül. S. O. S.-t kellene kiáltani ezer erővel az emberek fülébe, tudja meg minden olyan leányt vendégül látó fiatalember, hogy egy életet lökött a fekete mélységbe. S. O. S. mentsétek meg lelkeinket. A prostitúció ellen küzdeni nem lehet teljes sikerrel az újsághasábjain, sokkal nyomósabb okok virágoztatták azt fel, gazdasági okok, erkölcsi elcsuszamlások, a háború utáni ember könnyű gondolkodása és még ezer más ok, semhogy évtizedeken belül vissza lehetne huzni az emberek arcára azt a becsületes mázt, amit ezer szörnyeteg lekapart. Majd ha a hatóságok százszoros erővel fognak dolgozni a lealacsonyító lélekviszár ellen, majd ha megváltozik, jobbra fordul megint minden, ha eljut a faluba is a felvilágosító szó, akkor talán kiürülnek a venerikus kőházak és alább hagy az emberkereskedelem egyre növekedő mérete.

Tanítani kellene az ifjúságot leplezetlenül, nyíltan, különösen a leánygyermekket arra, hogyan kell vigyázni magukra az életben.

Olyan irányba kellene terelni különösen a leánygyermek nevelését, hogy már mint serdült leány úgy viselkedjen, hogy visszapatlanjon róla az aszfaltbetyárok komiszkodása. A fiugyermeket

pedig ki kellene oktatni, hogy ne lehulló vadvirágot, hanem embertársat lásson a nőben, legyen az lakkcipős uridáma, vagy külvárosi proletárleány. Az állam az ő nagyhatalmával kellene, hogy közbelépjen a fiatalság nevelésében, mert ha ez sokáig így tart, egy bőrgyógyászati klinika lesz az egész minden állam lakossága. És a lejtőre került leányéletek hány tragédiája játszódik le a rendőri tudósító előtt, zsiros szóda, veronál, revolver szállítás a leányokat, a megcsalt, mindenüktől kifosztott nőket a másvilágra, amikor megludjak, hogy a mámorító randevukon undorító vérbajt szereztek.

Talán ráébred a társadalom is nem soká, hogy ez így sokáig nem mehet. Segíteni kellene, összefogva mindnyájan azokért a páriáért, akik megszedültek az élet kavargó, örvénylő hullámai fölött és lezuhantak. Tekintsék azokat a páriákat is embereknek, igyekezzenek kihuzni őket a hinárból és higgyék meg, elérkez-nénk a prostitúció elleni harc első, de nagyon fontos állomásához... (b. g.)

Párisi fénykép Nagyváradon

A fénykép ma nem luxus, hanem mindennapi szükség. Benne van a szokásunkban, hogy nevezetesen alkalmakkor fényképet készíttünk magunkról s életünk e hí képét elküldjük azoknak, akiket szeretünk, vagy kölcsönösen gyűlölünk.

A fénykép ma művészet s csak az ipar, amely kezét-lábát fejet lát a fénykép előtt álló alakon. Az igazi fénykép a lelkünket rögzíti meg, kiveszi magukból, ami jó, nemes és szép. És csak ezt, anélkül, hogy használnék a kép. A lelket, a szellemet ragyogtatja a művészi fénykép.

Érthető, hogy a közönség rögtön felismeri a művészi fényképet. A Ferdinand király köruton az apácák épületének falán alighogy megjelentek Topsál Gizit fényképei, a járda szűk lett a meglepett közönségnek. Topsál Gizit eddig is úgy ismertük, hogy izléssel és hozzáértéssel dolgozik, de most, hogy hosszas párisi utazásról visszatért, észrevehető az a finom művészet minden fényképén. Ami másnál sablon, az nála egy emberi lélek felragyogása az arcon, rejtett s önmaguk előtt is ismeretlen kedvesség, jóság és szépség az, ami valóban magunk vagyunk.

Ezért új és elragadó ez a fényképkiállítás, mert hízegés nélkül hí képet ad rólunk. Rimanóczy-utca 12. számú házban van a műterme s aki egy párisi ut eredménveire kíváncsi, azt szívesen látja.

BŐRBUTOROK

ruganyos matracok, hencserek, hajlitott garnitúrák kapható és megrendelhető KOVÁCS JÓZSEF kárpitosnál, Deák Ferenc-utca 1. sz.

FOGAK

a gyökér eltávolítás nélkül a legmodernebb kivitelben műtermekben készülnek

részlet fizetésre

BERDACH Dentist

Bul. Regele Ferdinand No. 6 emelet.

Saját kemencében

Kerékpár és varrógép

gyári égetett románcosítását

nikkelezését és javítását legolcsóbban vállalom. Használt kerékpárt, varrógépet veszek és eladok. Kerékpár gummik és alkatrészek legolcsóbban nálam. „Elena” varrógép, kerékpár rak-kaphatók, társ és javító műhely, Piața Mihai Viteazul (Nagypiactér) 5 szám.

Parfüm - ujdonság

kitűnő minőségű parfümök,

különleges üvegekben,

amelyekből a parfüm csak cseppenként locsolható ki.

Kaphatók a

„Savoly” illatszertárban

Bulevardul Regele Ferdinand No. 2

SZIRMAY női kalap áruházában

Bulev. Reg. Ferdinand No. 10 (Stern-palota)

Eredeti párisi és bécsi modell ujdonságok érkeztek

Egyben a n. é. hölgy közönség és t. masamóli nők tudomására adom, hogy e szakmába vágó

összes kalap kellékekből

állandóan nagy választékot tartok.

MEGNYILT AZ ÚJ

KÖZPONTI ÁRUHÁZ

Regele Ferdinand (Moskovits-palota sarok)

ahol a legszebb és legjobb minőségű harisnyák, kötött, szövött és rövidárak

a legolcsóbban szerezhető be. — Férfi és női ernyők nagy választékban.

WEISZ és KARDOS.

Tavaszi

CIPŐ

különlegességek

a Cipészek Szövetkezetében

Str. Gen. Mosoiu 4. (Kert-utca)

Éhgyomorra fél pohár SCHMIDT-HAUER-féle

Igmándi keserűvíz

jó élvágyat, kellemes közérzést és munkakedvet biztosít

Az IGMÁNDI nem tévesztendő össze másfajta keserűvízzel

A közigazgatási bizottság bizalma a prefektusnak

A közigazgatási bizottság dr Popovici Miklós elnöke alatt szombat délelőtti 11 órákor ülést tartott.

Előnek dr Kiss Döme szóla fel, aki lemlitette a „Brassói Lapok” támadását a prefektus ellen.

— Ez a támadás — mondotta Kiss Döme — a hatóságok teatintélyét akarja lerombolni. A közigazgatási bizottság nevében szót emelek a „Brassói Lapok” rosszhiszemű közleménye ellen. A prefektust — folytatta Kiss Döme — minden politikai ellentétünk dacára szeretjük és tiszteljük.

Dr Krss Döme szavait, amellyel elítéli a „Brassói Lapok” támadását, általános helyeslés fogadja.

Ezek után Kiss Döme szenttörnek dr Popovici Miklós prefektus megköszöni a bizottság bizalmát. Megköszöni a szolidaritást és azt, hogy a felelőtlen elemek rágalmaait a közigazgatási bizottság vele együtt a legerélyesebben visszautasítja.

Két véres kimenetelű párbaj Nagyváradon

Alig negyvennyolc óra leforgása alatt két véres párbaj folyt le Nagyváradon. A párbajsegédek bármennyire is igyekeztek a lovagiasság útján haladó felek ügyét a nyilvánosságtól eltakarni, az előzmények annyira a nyilvánosság előtt történtek, hogy a társadalom egy nagy rétege élénk figyelemmel követte az ügyek fejleményét.

Az első párbaj okát a múlt hét szombatján éjjel a Palace-kávéházban történt incidens szolgáltatta. Egyik asztalnál egy mulató uri társaságban ült többek közt Gyémánt Ernő földbirtokos is, aki éjjeli utáni hangulatban átízelt a közelben levő asztalnál diskuráló Krausz István újságírónak, hogy hagyja el a kávéházat. Közben felekezeti színezetű kifejezéseket is használt. Ezekért a sértő kifejezésekért Krausz István a helyszínen felelősségre vonta Gyémánt Ernőt és másnap Perédy György és Hilf László újságírók megbízottai útján provokáltatta. Gyémánt Ernő Vitán Zoltánt és Thury Lajost bizta meg az ügy lebonyolításával. A megbízotaknak nem sikerült az ügyet békés úton elintézni és a felek pénteken délben megverekedtek. A párbajt Perédy György vezetősegéd vezette le. Orvosok voltak dr Gergely Dávid és Balogh Arthur.

Az első összecsapásnál mindkét fél megsebesült. Krausz István vállán, karján és kezefején szenvedett könnyebb sérüléseket, Gyémánt Ernő pedig az arcán sebesült meg. Gyémánt Ernőt a biharmegyei kórházban ápolják. A felek a mérkőzés után nem békültek ki.

A második párbaj tegnap délben folyt le Kőszeghy József városi műszaki tanácsos és Klein Emil mérnök között súlyos feltételek mellett. A párbaj, a „Nagyvárad” múlt heti számaiban a Dunkelház lebontásával kapcsolatosan megjelent nyilatkozatok következménye volt. Klein Emil dr Grünstein Bernát és Perédy György útján elégtételt kért Kőszeghy Józseftől a „Nagyvárad” március 6-iki számában megjelent nyilatkozat sértő kifejezéseiért. Kemény Béla mérnök és dr Ardelean Jusztin volt prefektus voltak Kőszeghy József megbízottai. Dr Ardelean Jusztin néhány nap előtt megbetegedett, ágyban dőlt és helyébe dr Verzar István lépett. A segédek hosszas tárgyalás után

kardpárbajban állapodtak meg. Orvosok voltak: dr Fischer Imre és dr Gergely Dávid. A párbajt Kemény Béla vezette. Az első összecsapásnál Kőszeghy József a homlokán csontig ható 8–10 cm. hosszú

vágást kapott s az orvosok a párbajt be- szüntették. A sebesülés nem súlyos. A felek a párbaj után kibékültek és kezet fogtak.

Döntő tanuk jelentkeztek a Leirer-ügyben

Bolla Ferenc Pötörrel együtt gyilkolta meg Leirer Amáliát

A titokzatos pesti gyilkosság — melynek földelésére százötven detektívet mozgósítottak — ma már meglehetősen tiszta képet ad a rendőrségről. Az eddigi és meglehetősen szerteágazó vallo- másokból az a tény szögezhető le, hogy nemcsak a Csehszlovákiába szökött Pötör Gyula volt a gyilkos, hanem Leirer Amália megölésében föltétlen része volt Bolla Józsefnek, sőt a gyilkosságról tud- nia kellett Saguly Ferencnek is, aki lé- nyegében a gyilkosság szenzációs és való fordulatát kipattantotta. Tegnap egész se-

Sagulyt munkahelyén többször fölkereste egy ember, akiben a fölmutatott fényképek alapján Pötör Gyulára ismertek.

Hogy Bolla Józsefnek is föltétlen része volt a gyilkosság keresztülvételében, azt a rendőrség a következőkre alapítja. Már az első vallomások során szó volt egy katonai bajonettből átalakított törőről, melynek egyik oldalát Bolla kiéleltette és átadta volna Pötörnek. A rendőrségnek azonban az a véleménye, hogy

ennek a bajonettnek nem Pötör, hanem Bolla vette hasznát, ő ké- szítette el a maga céljaira, hogy azzal végezhesen Leirer Amáliá- val.

De jelentkezett két más tanu is, akik Bol- lara igen terhelő vallomást tettek. Az egyik határozottan emlékszik arra, hogy karácsony előtt két nappal, tehát a gyl- kosság napján az esti órákban találkozott Bollával, aki

a gyilkosság napján Leirer Amália lakásának környékén tartózkodott.

De ennél is frappánsabb és szenzációsabb Leirer Amália cselédjének vallomása, aki

fölsírmerte Bollában azt az embert, aki december 22-én Leirer Amália lakásán átvette tőle az ujságot.

Szembesítéskor Bolla lehajtotta fe- jét és semmit sem válaszolt. Az újságki- hordóasszony pedig — aki Leirer Amália lakására vitte a Pester Lloydot, tehát azt a lapot, amit a gyilkosság fölfedezésekor a lakásban találtak, —

fölsírmerte Bollában azt az embert, december 22-én Leirer Amália la- kásán átvette tőle az ujságot.

Mindezekről eltekintve azonban két- ségtelen, hogy Pötörnek is igen nagy része volt Leirer Amália tragédiájában. Pötör letartóztatott hozzátartozói vallják, hogy a fiatalember

még szeptember, október havában eldicsekedett, hogy egy igen elő- kelő Teréz-köruti hölgyvel ismer-

Pötör Gyula, Leirer Amália gyilkosa

reg tanut hallgattak ki a pesti főkapitány- ságon és ebből megállapítható volt, hogy Saguly nemcsak a gyilkosság után, hanem a gyilkosság előtt is sűrűn érintkezett Pötörrel és tudnia kellett a gyilkossági ter- vekről. Megállapították a detektívek azt is, hogy a gyilkosságot megelőző időkben Pötör soha nem mutatta az örültség jeleit. Megállapítást nyert az is, hogy

APOLLÓ MOZGÓ

Ma, vasárnap először

A halálraitélt kezei

Nagyon érdekes társadalmi dráma 6 felvonásban. — Izgalmas téma. — Borzalmasan szép vonatösszeütközés.

A főszerepben: CONRAD VEIDT. — Ezt megelőzi:

Foghuzás fájdalom nélkül.

Burleszk 2 felvonásban.

3 finom női garnitúrát nyerhet ingyen

Gyönyörű fehérneműek!

Olcsó árak!

Kisorsolandó tárgyak a kirakatban láthatók

Sorshuzás május 1-én — Mérték utáni rendelések is felvétetnek

minden vevő 100 leien felüli vásárlásnál, ha fehérnemű szükségletét

Ozv. Stern Rezsónénél

Sírada Avram Iancu (Kossuth-utca)

Derby cipőgyárral szemben

szerzi be.

kedett meg, akitől sok pénzt és ékszereket fog kapni.

A rendőrség most már teljesen valószínűnek tartja, hogy Pötör cseh területre szökött át, mert szoros összeköttetésben állott az ott lakó és működő tolvajbandákkal. Kiderült, hogy a múlt évben Pötör foglya volt Olmützben a cseh ügyészségnek. Olmützből különben értesítették a rendőrséget, hogy ott Pötör nem található és más adat szerint a gyilkos Lőse táján lehet. Tegnap délelőtt Székesfehérvárra vettek őrizetbe egy Pötörnek vélt embert, de csakhamar kiderült ártatlansága. Egyébként egy Pötör, mint letartóztatásban lévő két társa különleges tolvajtípusok, akik

nem jártak el az ismert tolvajtányokra, nem érintkeztek ezeknek embereivel és nem tartóztak a dárúdózó tolvajok sorába.

Leirer Lőrinc elmondja kálváriáját

Leirer Lőrinc nincs jóban a sajtóval. Az újságírókat elutasította, csupán egy előtt nyilatkozott, aki lapjában nem írt ellene. Ez a szenczáti látogatás így folyt le:

Leirer Lőrinc ott áll lakása közepén, amely csupa szénpor, — írja a budapesti újságíró. A rendőrség szétdobált mindent, vandál munkát végzett.

— Ahogy a lakásomat, úgy hányták fel a lelkemet is, mondja az öreg ur. Jöj-jön, nézzén itt szét, itt van egy elefántcsont kardhüvelybe foglalt gyönyörű régi kard. Ez az egyetlen tárgy többet ér, mint szegény boldogult lányom minden kincse, ékszere. Szobám akármelyik sarkában nagyobb értékeket találok, mint az éhrelott

A rendőrségnek most már kialakult feltevése, hogy a

gyilkosság úgy folyhatott le, hogy Bolla, mint villanyzámlaellenőr csempetett be, hogy a villanyórát megnézzék. Utána jött társa, Pötör, mint szerelő.

A gyilkosság néhány pillanat műve lehetett. Amáliát ölmosbottal fejbevágták, úgy, hogy azonnal elvesztette eszméletét.

Különben a Leirer-ügy kipattant új eseménye a pesti főkapitányság belső életében is meglehetősen bonyolalmat okozott. Egyéni hiúságok, rangsorkérdések domináltak a nyomozás vezetésében, olyannyira, hogy a budapesti főkapitányság vizsgálatot indított mindama rendőrszázadok ellen, melyek korábban közvetve, vagy közvetlenül dolgoztak a Leirer-ügyben. Ez osztagok tagjait igazolásra szólítja föl.

tárgyak. Hát akinek ilyen vagyona van, képes egy szilkszinbundáért, ezüstkanalakért megölni az édes, szépséges leányát.

— De még ennél is szörnyűbb a másik vád. Hogy én, én, szerelmes voltam a leányomba és féltékenységből öltem meg. Egy apa lealjasodhat ennyire. Uram, én végig nyugodt voltam, mert tisztán volt a lelkiismeretem.

Az ajtóhoz megy Leirer Lőrinc, ott függ a falon a Leirer-család sirböltjét ábrázoló kép. Meghatott, remegő hangon szól:

— Itt pihen az én szép leányom. És ide térek meg melléje én is. Ez a rettenetes hajszá, úgy érzem, megrövidítette az életemet.

Döntés a Dunkel-ház ügyében

A közigazgatási bizottság tegnap a prefektus elnöksége alatt tartott ülésében jóváhagyta a tanács határozatát, amely a Sternberg-céget a Dunkel-ház falainak korhadása miatt nyolc nap alatt kilakoltatja. Mikor ezt a határozatot reprodukáljuk, fel kell tennünk a kérdést, hogy egy kereskedő-cég szenvedhet-e saját hibáján kívül ilyen nagy kárt. A méltányosság azt kívánja, hogy a város adjon módot a Sternberg-cégnek, hogy addig, amíg üzletébe visszaköltözik, vagy más helyiséget kap, megfelelő helyen, barakban folytatassa üzletét.

A Dunkel-házról dr. Soós István olvasta fel a szakértői jelentéseket. Gávra főmérnök szólal fel ezután, aki a közigazgatási bizottság által kiküldött szakértők vezetője volt. Hibáztatja, hogy a lapok nem foglalkoztak oly részletesen az ő jelentésükkel, mint a szépirodalmi bizottság szakértőinek a betérjesztésével.

Dr. Popovici prefektus: Az az újságírók dolga. Csak két kérdéssel van szó, arról, hogy tényleg életveszélyes-e a Dunkel-ház és szükséges-e a kilakoltatás.

Dr. Mangra Demeter a két bizottság jogviszonyáról ad felvilágosítást. A két bizottság nincs egymással függő viszonyban. Ezek után dr. Moskovits József teszi meg észrevételeit.

Dr. Moskovits József: A magam részéről pontot szeretnék tenni a Dunkel-ház ügyére és még ma befejezéshez juttatni a vitát, mivel annyi izgalmat és szenvedélyességet vált ki a közönségből. Mindennap a reggelihez egy újságnyalitkozatot szervíroztak, tele sértő kifejezésekkel. Nekünk a Közigazgatási Bizottságnak, akik a törvényhatósági bizottságot helyettesítjük, kell a közvéleményre annyira hatással lennünk, hogy beléültsük a közönség tudatába a tisztviselők iránti reputációt, amelynek ma Kiss Döme szenátor ur oly szép kifejezést adott, midőn mindnyájunk helyeslésétől kísérve megvetéssel sújtja azokat a támadásokat, amelyek a minapában a prefektus ur ellen elhangzottak. Más-

részt azonban a főtisztviselőknek el kell tűnni a tárgyilagos kritikát és nem szabad a vitába olyan fegyvereket bevinni, amelyek a közügy kérdéseit az ingoványba viszik. Ennek sárfücskesítő hatásait kevés ember tudja elviselni.

Magára a Dunkel-ügyre nézve tisztán a törvényesség alapján kívánok állani. A múlt ülésen elhatároztuk, hogy mi Gávra főmérnök úr vezetésével egy bizottságot delegálunk. A továbbiak folyamán elmondja dr. Moskovits, hogy nem kívánatos dezavualni az első bizottság véleményét, ami azt eredményezhetné, hogy kereskedői egzisztenciákkal bizottságok fotballozhatnának. A bolthelyiségek körül megkezdődött a hajszá, s vigyázni kell, hogy egy kereskedő polgárt se gázoljanak keresztül, mert számítani lehet arra, hogy ettől a főrumtól több kereskedő is fog védelmet kérni.

Köszeghy főmérnök megnyugtatta a bizottságot, hogy dezavualásról szó sincs a az új, egészen érdektelen szakértői bizottságra csak azért volt szükség, mert azok teljesen ismerik a Körös medri viszonyait.

A prefektus ezek után feltette a kérdéseket a a Közig. Bizottság elrendeli a kilakoltatást és arra nyolc napi határidőt ad. Sternberg-től a felebezési jogot nem vesztik el, de a kilakoltatás okvetlen végre hajtható.

**MA D. E. 10-KOR
ÁRVERÉS LESZ A
DOROTHEUMBAN**

Vettem
egy
alkalmi tömegben
óriási
mennységű árut

Az eladást
hétfőn
kezdem meg
hallatlan olcsó árban.

**Körösparti
Fruhá**

Kabát és costumszövetek
Ruha- és aljuszövetek
Férfi öltöny szövetek
Gyapjudelaine, marocék
Ingnyersselymek, zellerek
Vásznak, silfonok, opalok
Mosóárak, eponok
rengeleg tömege, továbbá
Köpenyselymek, ruha-
selymek, crepdesin és
moare, béléselymek.

Nézzé meg,
ha nem is kell
ezen alkalmi tömeggel.

A Puccini-émlékünnepély

A Bohémélet, a Tosca, Pillangókisasszony örökség muzsikája fog felszólalni annak a koncertestélynek keretében, amit Erdély legkiválóbb énekesei rendeznek március huszonötödikén a Katholikus Kör nagytermében. Nem is estély, valósággal ünnep lesz huszonötödike, ünnep a tavaly elhunyt halhatatlan olasz mester, Giacomo Puccini emlékeztérére.

Puccini most körül egy életen keresztül élvezett páratlan népszerűség után a halhatatlanság klasszicitásába, ha ezt a megállapítást egyáltalán használni szabad vele szemben, aki a realista olasz zenének volt megteremtője, lirabb volt Leoncavallónál és fűlemászóbb magánál Verdinél.

A nagyváradi Puccini-émlékünnepen ott lesz az egész itt élő zenei társadalom.

A filharmoniai társaság tagjai közül Vömácska József, V. Poltermann Aranka, Samazsenka Ernő interpretálásában fogjuk hallani Puccini itt még élő nem adott zeneműveit. A négy kére írti Capriccio szimfonikóját Waldmann Károly és Guttmann Miklós adják elő. Az opera áriákat és duettekét Pillangókisasszony, Bohémélet, Tosca operákból a kolozsvári román és magyar opera kiváló művészei, Márcus Ritta, M. Léay Ilonka, Takács Mihály és Virág Lajos fogják énekelni.

A Nagyvárad Hitebank közgyűlése

A Nagyvárad Hitebank tegnap délután igen nagy érdeklődés mellett tartotta meg közgyűlését Sulyok István elnöke mellett. Az elnök szép beszédben parentálta el Balog Vilmos néhai vezérigazgatót, akinek emlékét javaslatára jegyzőkönyvileg megörökítik. Majd kiemeli Grósz Ignác igazgató és Kelemen Vilmos helyettes igazgató kiváló munkásságát, amely arra indította az igazgatóságot, hogy a vezérigazgatói tisztet egyelőre nem tölti be. Bejelentette, hogy az igazgatóság mandátuma lejárt és nyugodtan adja át helyét az újonnan megválasztandó igazgatóságnak. Halásan emlékszik meg Schönberg Arminről, aki felügyelő-bizottsági elnökségéről lemondott. A jegyzőkönyv vezetésére dr. Fényes Samu intézeti ügyész kéri fel.

Grósz Ignác igazgató felolvassa az igazgatóság jelentését, amely emelkedett szavakban eseteli Balog Vilmos elhunytával szenvedett veszteséget, az elhunyt vezérigazgató sokoldalú kiváló tevékenységét. Bejelenti Grósz Ignác igazgatói és Kelemen Vilmos igazgató-helyettesi kinevezését és mindkettőjük szaktudását és buzgalmit dícsérettel emeli ki. Bejelenti az igazgatóság, hogy Balog Vilmos nevére jótékony alapot létesített. Majd rátér a jelentés arra, hogy a kedvezőtlen gazdasági viszonyok dacára az intézet a múlt évben mily szépen izmosodott, betétállománya emelkedett. Az 1464,147 lei felosztására nézve a jelentés a következőket javasolja:

1. Rendes tartalékalapra 130,000, 2. Tisztviselői nyugdíjalapra 50,000; 3. Osztalékra 10,000 drb. 600 lei n. é. részvény után a 98'80 lei, az adó levonása után nettó 84 lei, 988,000; 4. Igazgatóság, felügyelő-bizottság és vezérigazgató jutalékára 238,884'13; 5. Balog Vilmos segély-alapjára 20,000; 6. Jótékony célra 20,000, összesen 1.446,884'13 lei adassék, a maradvány 17,263'70 lei pedig új számlára vitések át.

A közgyűlés az igazgatósági jelentést Moskovits Miksa és dr. Bolchis Viktor felszólalása után kézfelnyújtással egyhangúlag elfogadta.

Az alapszabályokat módosították ezután. Legérdekesebb új pont, hogy az igazgatóságot ézentul évről-évre fogják megválasztani.

Sulyok István bejelenti, hogy dr. Munk Béla, Szalai József és Boros Jenő lemondtak igazgatósági tagságukról és más elfoglaltságuk miatt nem vállalják újból ezt a tisztséget.

Ezután az új igazgatóságot a következőkben választották meg: Sulyok István,

Catana Aurél, Grósz Géza, Manolescu Mihály, Moskovits Miklós dr., dr. Perczel Adolf, dr. Stern Ödön, Erdős Zsigmond (vasgyáros), felügyelő-bizottsági taggá a lemondott Schönberg Armin helyébe Pascariu Demeter ezredesét választották meg.

Bolchis Viktor köszönetet mondott az elért szép eredményért.

Mi okozta a Kolliner-cég fizetési zavarait

Nagyvárad közgazdasági életében nagy meglepetést keltett az a csödkérés, amelyet dr. Bleda László ügyvéd nyújtott be tegnap a nagyváradi törvényszékhez a Banca Marmorosch Blank nevében a Kolliner D. és Fia-cég ellen. Hetek óta folytak már a tárgyalások a cég hitelezői között a békés megegyezés érdekében és már-már megállapodásra is jutottak, mint hogy a hitelezők kielégítésére ingatlanokban elegendő fedezet van, azonban egyik hitelező, amelynek követelése ügyében békési központja adhat csak utasítást, a tegnapi napig nem kapott választ, így az összes hitelezőkkel való megállapodás értelmében a Marmorosch Blank benyújtotta a csödkérést.

A 102 éve fennálló nagy tekintélynek örvendő szolid céget ebbe a válságos helyzetbe a jelenlegi gazdasági viszonyok juttatták. A nagyszabású exportra berendezett cégnek jelentékeny veszteségei voltak a különböző exportra vonatkozó kormányintézkedések következtében, nem kis mértékben járult ehhez az időjárás is. Ugyanis az idei enyhé tél következtében a belföldi tojásárak olyan mértékben estek, hogy az szinte példátlan. Mikor a kormány a tojás exportvámját 150 leiről 3 leire emelte, a

belföldön a nyár folyamán 3 leiert vásárolt tojást a nagy kínálat következtében 60 baniért voltak kénytelenek piacra dobni. Ezekkel a nehézségekkel, valamint a magas kamatviszonyokkal a szilárd cég sem tudott megbirkózni és a körülbelül három és fél-négy millió leire rugó tartozások ügyében egyezkedési tárgyalásokat kezdett hitelezőivel. A tárgyalások a csödkérvény benyújtása ellenére kedvező mederben folytatódnak és kilátás van arra, hogy a megegyezés létre is fog jönni.

ÜLDONSÁGOK

* A bíróság tömegesen hosszabbítja meg a bérleteket. Tegnap délelőttre tüzte ki Tripsó járásbíró egy egész tömeg üzletbér meghosszabbítási perben a döntő tárgyalásokat. És úgy látszik, hogy Tripsó járásbíró lelkiismeretesen áttanulmányozta ezt a kérdést és belevitte az ügyek eldöntésébe a törvény szellemét, mely módot és lehetőséget nyújtott a bíróságoknak arra, hogy a bírói cognitio alapján existenciákat mentessen meg a végromlásból. Ítéletileg hosszabbította meg tegnap Tripsó járásbíró a következő bérleteket: Madász Lászlóné bérő javára Danó György háztulajdonos ellen, Schmelczel Antal borbélyiparos javára Rubinstein Róza háztulajdonos ellen, Bíró Albert kereskedő üzletbérletét Hercz Imre ellen, Lőrincz Henrik lakás és sütőműhelyét dr. Munk Béla ellen, Hegedüs Frigyes bérő javára özy. Klein Ferencné ellen és ezenkívül még néhányat. Ezek a helyes és méltányos alapon álló ítéletek a bérők körében nagy megnyugvást váltottak ki.

* Vetített előadás a Katakombákról. A Kath. Kör tegnapi tudományos előadása keretén belül Brösztel Lajos olasz-i plébános tartott igen érdekes előadást az öskeresztények temetkezési helyéről a katakombákban. A híres Rossi történész kutatásai alapján tárta föl azoknak érdekes belvilágát, történeti szépségét és archológiai nagyszerűségét. Az öskeresztények ezen temetkezési helye kincses tárháza a történelemkutatónak, de főképpen megbecsülhetetlen a hittudósnak, aki az első keresztények hitéletére vonatkozólag talál megbecsülhetetlen adatokat. Az érdekes előadás szebbnél-szebb vetített képekkel volt illusztrálva. A szünetben Bleyerné Garzó Adél jónévi zeneiskolájának növendékei produkáltak igen szép és jelentős, Moeskonyi Gizi zongorajátéka kitűnő vezetésről tanuskodik, értelmes fel fogása és kifejező billentése elismerő tapsokat szereztek neki, tanárnőjének. Kiemelkedő szám volt Bibor Edith éneke, aki meleg, szép hangjával stílusosan adott elő két dalt. Az énekesség, mellyel oly szép sikert ért el, Bleyerné-Garzó Adél tanárnőnek kitűnő pedagógiai érzékéről tanuskodik. A zsufolt ház közönsége tapsokkal honorálta úgy a tárgyi, mint a zenei előadókat.

* Eljegyzés. Borgos Andor eljegyezte Kain Szerénke urlányt. (Minden külön értesítés helyett.)

Aranyi Bözsikét eljegyezte Faragó Albert. (Minden külön értesítés helyett.)

* Salgó Mária fellépése. Egy kedves és reményekre jogosító tehetség lépett fel tegnap délután a színházban. Salgó Mária mutatkozott be Molnár Ferenc „Ibolya” című művében. A fiatal és ambíciós művésznő a közönség meleg rokonszenvvel fogadta.

* A Biharmegyei és Nagyvárad Vadasztársaság folyó évi március hó 29-én, d. e. 11 órakor a Katholikus Kör külön helyiségeiben az alábbi tárgysorozattal rendkívüli közgyűlést tart. Felkéri tehát tagjait, hogy a közgyűlésen megjelenni szíveskedjenek. Tárgyak: 1. Két díszelnök választása. 2. A társaság által a fegyvertartási engedélyek ügyében tett intézke-

DORIAN FILMSZÍNHÁZ

Ma, vasárnap 3, 5, 7 és 9 órakor
8 felvonásos

VIGJÁTEK MŰSOR

„Kéjutazás”
a század legjobb vigjátéka.
A főszerepben „Ö” (Harold Lloyd)

Ma, vasárnap délelőtt fél 11 órakor

„Ö” vigjátékmatiné

Hétfőn és kedden 5, 7 és 9 órakor

Csak 2 napig

Aszerelem tragédiája

Monumentális film 10 felvonásban.

A főszerepben: Emil Jannings,
Mia May, Wladimir Gaidarow
és Erika Glässner.

DORIAN FILM!

A két rész együtt!

10 nagy felvonás.

Rendes helyárák!

dések ismertetése. 3. A tagsági díjak felmérése. 4. Esetleges indítványok, Oradea-Mare, la 14. Martie 1925. Elnökség.

* Halálozás. Onagroff Constantiné szül. Stettner Mária 32 éves korában elhunyt. Temetése ma, vasárnap délután fél 4 órakor megy végbe a temető-utcai gyászháztól.

* **Tul a mindennapison...** Nem a könnyű témájú műkedvelő előadások sorából való az Urdeányok Mária Kongregációjának mai előadása. Caderon de la Barca „Szent Miska” c. műve, klasszikus, szép, mindvégig lebilincselő, nem pusztán érdekes, hanem igazán értékes is. A komoly, vallásos tárgyú darab egyetlen előadása 15-én este 6 órakor lesz. Gyermek ezen részt nem vehetnek, nekik külön lesz d. u. 3 órai kezdettel az előadás. Belépődíj nincs, önkéntes adományokat köszönettel vesznek. A darabban előforduló szerepeket Szilágyi I., Súrger A., Gológi M., Súrger M., Senor M., Török J., Pajka H., Török E., Dobi I., Székely M., Vajna O., Borbély E., Kerekes M. és Vajna I. töltik be. Az énekbeállításokat az Orsolya-zárda Cecília énekkara adja elő.

* Verner Kálmánné Strada Nicolae Zsiga (Lukács György-utca) 41. sz. alatti kalapszalójában selyem, tagál, bortnikalapok a legszebb kivitelben készülnek. Sparte formák is jutányosan készíttetnek.

* A NAC—Törékvés ifjúsági bajnoki döntőre a Törékvés csapata pontosan 2 órakor a Rhédey-kerti sporttelepen várja ellenfelét, a NAC ifjúsági bajnokjelölt csapatát, hogy a már kétszer megsemmisített mérkőzést megpróbálja harmadszor is a mezőnyben megnyerni.

* Enyhe, kellemes, biztos hashajtó a Purgó.

Passage mozgósínház

Ma, vasárnap $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{8}$ és $\frac{1}{10}$ órakor

Rodolpho Valentino A vérző arénában

Dráma a spanyol torreadorok életéből 8 felvonásban.

Blasco Ibanez regénye után.

Dorian film!

Zsoldos tanintézet

Budapest, VII. Dohány-utca 84. szám alatt.

a legjobban készít elő középiskolai magánvizságra. Kivonat és magyarázatok tankönyvek megrendelhetők

Meglepően gyönyörű és értékes tárgyak érkeztek. — Kérjük a t. közönséget tekintse meg kiállításunkat és jelenjen meg a folyó hó 16-án

hétfőn

délután 6 órakor tartandó

árverésen.
Humanitás

* A kath. iskolaszékek az 1925. évre szóló adókvetéssel teljesen elkészültek. Az adókvetés lapstromok a mai naptól kezdődőleg 15 napig közzsémre vannak kitéve az iskolai adópenztár helyiségében (Kath. Kör, kapu alatt jobbra), ahol azok hétköznapiakon a hivatalos órák alatt 4-től 7-ig megtekinthetők s az esetleges felszólalások ezen idő alatt ugyanott írásban beadhatók.

* Felhívás a iótartó gazdákhöz. Ötven leírt még a legboldogabb békecévekben gazdasági válságok világában ötven leírt sem lehetett egy lovat venni és most a gazdasági válságok világában ötven leírt kap egy lovat az a szerencsés nyerő, aki részt vesz a március 21-iki húzáson. A sorolás dr. Popa közjegyző irodájában lesz megtartva és aki abban részt akar venni, idejekorán vegye meg jegyét a Hegedűs Hirlapirodában, vagy a Mária királyné-téri Sonnenfeld-üzletben és a Nagyvárad kiadóhivatalában, mert már csak korlátozott számban kaphatók az igen olcsó — ötven leis — jegyek.

* A Camp az éjjel megérkezett. A Camp—Törékvés-mérkőzés iázás izgalomban tartja a futball közönséget. Érthető, mert mindenki kíváncsi erre a kitűnő együttesre. Fokozza az érdeklődést az is, hogy a futball intézőbizottság kényszeríteni akarja az Egyetértés—Törékvés bajnoki lejártságát. Már pedig mérkőző egyesületek joga mindenkor a terminusban való megállapodás. Mindenesetre érthetetlen, hogy amikor Egyetértés—Törékvés szabályosan 8 nappal előbb bejelentette a mérkőzés elhalasztását a bírósátrajk miatt, akadékoskodással találja magát szemben s a Nac—Egyetértés bajnoki döntőnél lehetett csalnoki meccset játszani.

* A Nagyvárad Atlétikai Club 1924. évi közgyűlését ma délelőtt 10 órakor tartja a Kereskedelmi és Iparkamara nagytermében (Alexandri és Dudek-utca sarok.)

* Bukarestből s az egész országból érkeznek nevezések az N. S. E. vívóversenyére. Bukarest, Kolozsvár, Arad, Szeben, Marosvásárhely, Brassó legjobb kard- és törvívói sürgönyileg jelezték benevezésüket az N. S. E. által e hó 21. és 22-én rendezendő országos vívóversenyre. Kétségtelenül csak a váradi versenyeknek van igazán országos jellegük, mert minden vérbeli vívót erősen vonz az a lehetőség, hogy az NSE országos bajnoksapatának vívóival mérkőzhessenek. A jelentkezők nagy száma miatt már az elődöntő mérkőzések is szenzációsnak ígérkeznek. A jelekből ítélve a legművészebb sporteseménynek még eddig nem látott nagy közönsége lesz a március 22-én délelőtt és délután lefolyó döntő küzdelemnél. Jegyek Tátray Gusztáv főúti üzletében válthatók.

* Gépíró-tanfolyam kezdődik 16-án és iparművészeti 17-én az Orsolya-zárdában. Beiratkozni lehet délelőtnként.

Gumiaru javítás

Emneson (Ezred-évi Emlek) - tér 16.

* Chaplin és a gramofon. Romantika és a szerelem a filmszínészek öltözékében. A „Film-Riport” első jubileuma. Gombamódra nőnek ki a földből az amerikai muzik. Amerika és Európa közös munkája. Wallace Reid halálának évfordulóján, Pola Negri, mint családott szerelmes. Glória Swansonért versengenek az amerikai filmgyárak. Milyen a moziélet Kinában, Brendon város diszpolgárává választotta Betty Bronson, Hans Heinz Ewers vallomása a filmről. Egy új londoni mozgószínház. Európai művészek szereznek díszöséget az amerikai filmeknek és a legújabb külföldi rádió és filmhíreket tartalmazza a „Film-Riport” ma megjelent legújabb száma, mely egy kiváló művész ötletes tollrajzát mellékeli az olvasóknak. Ezenkívül a lap egy 5 leis mozgószínházi jegykedvezményű szelvényt is tartalmaz. Kapható mindenütt. A lap ára 5 lei.

* Idegfájásoknál, reumánál, köszvény-nél, elhajasodásnál, cukorbetegségnél a Ferencz József keserűvíz rendkívül jóhatású hashajtónak bizonyul.

* Községi pótdadó és hátralék befizetése. Tekintettel a városi pénztár súlyos helyzetére, ezúton is felhívom a város adófizető polgárait, hogy az 1924. december 31-ig fennálló községi pótdadó és különböző taxa hátralékait a legrövidebb időn belül a városi adóhivatal illetékes osztályánál saját érdekükben, annál is inkább fizessék be, mert a nem fizetés esetén meginduló végrehajtási díjak is fizetendők lesznek. Oradea-Mare, la 11. Martie 1925. Dr. Bucic o primar.

* Alma Vendödie hegedűfenomén hangversenye 21-én, szombaton. Jegyek a Musicában.

Zománczás, nickelezés Kalendánál

* Bécsi divatujdonságaink megérkeztek. Böszörményiné és Roth Olga női kalapszalón Str. Vlahuta (Szt. János) 7. sz.

TÖZSDE

Bukarest, március 14. Zárlat. Devizák: Páris 1070, London 990, Newyork 206, Róma 842, Zürich 39'30, Bécs 29'10. Prága 614.

Valuták: Font 970, frank 1065, svájci 39, lira —, dinár 325, dollár 204, osztrák 28 fél, magyar 27, szokol 595.

Zürich, március 14. Zárlat. Berlin 123 hétny., Amsterdam 207'15, Newyork 518 fél, London 2481, Páris 2672 fél, Milánó 2107 fél, Prága 1540, Budapest 0.0072, Belgrád 835, Bukarest 266, Varsó 100, Bécs 0.0073.

NYILTKÉR

Nagys. Kőszeghy József urnak

Helyben

Tekintettel arra, hogy a rajtam esett sérelemért lovasias elégtételt kaptam, a „Nagyvárad” március 7-iki számában megjelent nyilatkozatom teljes egészében visszavonom s az abban foglaltakért sajnálatomat fejezem ki.

Klein Emil

Nagys. Klein Emil urnak

Helyben

A nyilatkozatot tudomásul veszem és a történet fölött sajnálatomat fejezem ki.

Kőszeghy József

Köszönetnyilvánítás.

Mindazon jóbarátoknak és ismerősöknek, kik felejtethetetlen jármem, illetve édesapánk elhunyt a kálmával mélyseges bánatunkat részvétükkel enyhíteni igyekezték, ezúton mondunk érte hálás köszönetet.

Özv. Tóth Józsefné és gyermekei.

Gyógyszertár, drogeria, illatszertár árusítja a valódi Höfer gyermekpudert, crémel, szappant

Gyalogjárót kér a Kertváros

A Kertváros lakosságának küldöttsége kereste fel szerkesztőségünket, hogy elpazarolják sérelmeiket. Nevezetesen a városi tanács részéről soha semmi támogatásban sem részesülnek és kéréseik meghallgatására sohasem találtak. Elmondották, hogy a vasúti állomástól mintegy 350 méterre át sártengereken át vezet az „út” lakásaikhoz a nagyhidon keresztül, amelyen állandóan szekerek tömege áll, vagy lassu lépésben halad úgy, hogy az iskolába járó gyermekek a kocsi között állandó életveszélynek vannak kitéve.

A múlt év folyamán dr. Fildán Viktor vármegyei főjegyző mozgalmat indított, hogy a villamos vasutat vezessék ki a Kertvárosig. A mozgalom azonban — bár hozzájárulását is megígérték anyagi tehetségeikhez képest, — nem sikerült, a villamos vasút nem találta rentábilisnak vonalainak meghosszabbítását.

Ma a Kertváros nem néhány ház lakosból áll. Háromszáz ház tartozik a Kertvároshoz, több mint ezer lakóval. A lakosságnak egész gyermekserege indul el reggelként a városi iskolába. És nincsen egyetlen gyalogutjuk a gyerekeknek, hanem a várhoz száguldó kocsis, teherszekér forgatagában kell bejőnniük. A vámos egész napon át forgalomban tartja az utat. Különösen a szűk hidat, ahol nem egy kertvárosi lakost ért már baleset a kocsiutolodás következtében. Nem sokat kérnek, csak egy homokozott gyalogjárót és egy tömte-teres gyalog fahidat a nagyhid mellé.

Hatalmas új városrésze a Kertváros ma Nagyváradsnak, ahol a vasúti munkásság és a hivatalnokok egész serege lakik. Adót fizetnek, akár a legbelsőbb városrészben lakók és ennek fejében egy gyalogjáró kiépítése igazán minimumja annak a kérésnek, amit támaszthatnak.

Mi a legnagyobb megértéssel tolmácsoljuk kérésüket a városi tanácshoz, amely a 300—350 méteres gyalogjáró felállításával valamit fog pótolni a kertvárosiaknak abból a sok mindenből, ami hiányzik nekik, hiszen a legkisebb falu előljáró-sága is gondoskodik a lakosságnak ily csekély kényelemtől.

Hogy allunk a spiritizmusnál?

Piperné szellemel: dr. Phinuit. Pelham György Mozes Stalton. — Lodge órája. — Ki tért vissza a másvilágról? — Hodgson és Meyers feocsgésel. — Csak tudatalattilag állás az egész.

III.

Piperné bostoni asszony volt, sokat olvasott, ötletszerűen s valószínűleg felületesen, beszédmódja közönséges s olykor trivialis. Rokonszenvesnek találták a spiritisták. 1890-ben súlyosan megbetegedett. Egy szán ütközött belé s attól félt, hogy az így keletkezett traumatikusan daganat rákká fajul. 1893-ban hatmetszést végeztek rajta, később sérve támadt. Ujból operálták. Ezután fejlődött ki médiumsága, valószínűleg hisztériája, ha nem epilepsziája következtében. A médiumok rendszerint testi fogyatkozásuk. Eusapia Palladinonak a bal halántéka felett horpadás volt, szintén összeütközés következtében, Slade hermafilitása ismert, László László terhelt és pedig súlyosan.

Dr. R. Hodgson, a Szellemi Kutató Társaság világszerte ismert tagja Amerikába költözött, hogy Pipernét megfigyelje. Hodgson doktor juris volt, az ügyvédi oklevél azonban nem teszi a tudást, legfel-

jebb pszichológiával foglalkozónak hihetjük. A csalást nem szerette s ő leplezte le Blavackij asszonyt. Kifürkészte a médiumok fortélyait s ő volt az, aki Eusapia Palladino csalásait Cambridge-ben leplezte. (Erről később később szólnunk.) Azt tartotta, hogy nem szabad hisztériának, naivnak lenni, sem vakon hívőnek, sem misztikusnak.

Pipernén a következőket vette észre: önmagától révül transzba hipnotizálás nélkül, amely végül epileptikus krízisre vezet. Szóval és írásban adott közléseket. Transzának kezdete hasonlított a meghalás jeleseihez s hörgött is, szemgolyója felfelé fordult s úgy maradt egész szeánsz alatt. Kontrolljai voltak (Kontrolnak azt a szellemet nevezik, aki a médiumot rövid időre uralma alá hajtja) Mrs. Giddens szíznő, Bach, a zeneköltő, Longfellow. Valamennyi azonban kijelentette, hogy dr. Phinuita ruhazza át erejét, tehát ez felett s néha fecségett minden kérdésre. Szolgáltatás volt, minden kívánságot kielégített s kikutatott mindent. Pipernét elvitték Angliába is, ahol senki se ismert s ott vallatták. Tizenöt évig volt médium teljes ellenőrzés mellett. Beszél a meghaltakkal, üzeneteket közvetített, néha azonban közlései nem voltak helytállóak s olykor tévedett a részletekben. Néha diagnózisokat is csinált, mint dr. Phinuit. Egyesek azt állították, hogy ez a doktor Phinuit csak szekunder megjelenése Pipernének. Mint már előadtam, Hannah Wildnek halála előtt hátrahagyott levelét nem tudta elolvasni a borítékon keresztül s teljesen hamis szöveget adott. Háromszor próbálta meg dr. Phinuit s egyszer sem sikerült. Miután így kompromittálta magát, dr. Phinuit elűnt s helyébe lépett Pelham György szel-

leme, aki dr. Hodgsonnal még életében vitába ért a lélek továbbéléséről s ezt képzelésnek tartotta. Hodgson azt állította, hogy legalább is elgondolható. Pelham erre kijelentette, hogy ha meghal s élete tovább folytatódik, akkor ezt igyekszik tudomására hozni. Csakugyan egyszer csak jelentkezett Pelham Pipernén keresztül. Ami kétségessé teszi ezt az esetet az, hogy Piperné tudott Pelhamról, csak állandóan úgy viselkedett, mintha nem tudna transzában arról, amit ébren hallott s viszont nem tudott ébren arról, amit transzában mondott. Ugy látszik, így szerezte a híreket s adatokat s ehhez oly konokul ragaszkodott, hogy még az állítólagos dr. Phinuitnak sem engedelmeskedett, aki ráparancsolt, hogy vegye tudomásul ébren is, amit transzában elbeszél. E mellett állandóan nyitva volt a szeme, mindent látott és hallott s ami főereje volt, olvasott a jelenlevők gondolataiban, amelyek átsugároztak tudatalattiból tudatalattijába. Igazolja ezt Olivér Lodge esete. Adott Pipernének egy aranyórát, amelyet neki nagybátyja adott s ez meghalt 20 évvel azelőtt. Piperné rengeteg adatot mondott az elhalt nagybácsiról, több mint 60 évre visszamenőleg, amiről Lodge mitsem tudott s ezeket az adatokat a még élő nagybácsi igazolta, aki más városban lakott s csak a médium szavaira jutottak ezek az adatok eszébe. Ennek azonban az a megfajtása, hogy mindenben bujhat meg lénye mélyén olyan események emléke, amelyek egy soha nem látott ősnak gyerekkorába tartoznak s ezeket a médiummal öntudatlan sugalmazással közölte. Magunkban hordjuk őseink múltját s élményeiket s a tudatalattiban őrizzuk a tényeket, eseteket s az élmények forrásait. Nem a tulvilági ismeretlenből jönnek ezek, hanem a földi ismeretlenből, a magunk tudatalattijából.

Piperné mindig tökéletesebb lett, két karja irt, szája beszélt. Néha viccelt is. A kórházat záhosknak írta, álomban helyett álomban írt. Lodgét kapitánynak keresztelte el s következetesen, gonoszko-dóan mindig így szólította. Mikor Pelham beszélt belőle, sokszor nem tudott felelni a kérdésekre, néha ferde válaszokat adott.

(Folytatom.)

Szűts Dezső.

RUHÁKAT legolcsóbban **FEST, TISZTÍT** gallérokat és kézeleket legszébben mos és vasal

SZABÓ LÁSZLÓ

Sf. Ladislau (Körös-u.) 1.

Fiók: Bazárépület Boulevard Regele Ferdinand

Leggyorsabban elintézi

UTLEVELÉT ÉS VIZUMÁT
SCHREIER
ÜGYNÖKSÉG

Iosif Vulcan (Nagy Sándor-u.) 1 Veiszlovics-ház.

Legolcsóbb buorbeszerzési forrás!

Leszállított árak!

Leszállított árak!

Ebédő-, háló-, uriszoba és konyhabutor a leggyorsabban a legművészebb kivitelű kaphatók és megrendelhető. Irodai és házi berendezések, kárpitos munkák is olcsón készíttetnek.

Engelstein Testv. és Tsa.

Strada Micu Filiposon (Szarvassor) 4. sz.

ESŐERNYŐ

legolcsóbb a készítőnél

RÖSENBERG
TESTVÉREK

Nic. Jorga (Zöldfa-u.) 8. — Behúzás gyorsan készül.

DAYRAL & TAUBER LTD. LONDON

Urdivat szövet különlegességek lerakata

DEUTSCH POSTÓÁRUHÁZ

MAH-JONG

elszámolási

BLOKK

SONNENFELD
papíráruházában kapható.

Igen kedvező alkalom nyílik olcsón vásárolni, mert férfi és női ruha szövet raktárunkat kiürültük mélyen leszállított árakban.

HAJNAL és RÓZSA
vászon és női divat áruhaza

Str. J. Vulcan (Nagy Sándor)-u. 1.

Hétfőn és pénteken nagy maradék vásár.

SCHICK-es NŐ cipőit csak a

„DERBY” cipőüzletben

vásárolja.

Derby cipőüzletek: Nagyvárads

I. Bulev. Reg. Ferdinand 2 sz. (Bazárépület)

II. Str. Avram Jancu (Kossuth-utca) 5. szám.

III. Str. Nicolae Jorga (Zöldfa-utca) 7. szám.

IRODALOM

Az erdélyi magyar irodalom multja és jövője.

Dr. Kristóf György könyve.

Kétszázkilencvenöt oldalon egy nagy füzér, komoly tanulmányokból, irodalomtörténeti visszajelentésekből, cikkekben. Az impériumváltás óta Erdélyben, magyar nyelven aligha jelent meg hozzá hasonló értékű, tudományos szemléletre alapozott mű.

A lapokról ezuttal végre olyan valaki beszél az únság perszifilált erdélyi irodalomról, aki illetékes a szónak. Dr. Kristóf György egyetemi tanár illusztris egyénisége, nagy fölkészültsége, tudása, objektivitása már rég átment a köztudatba. Egyike azoknak a belső értékűnek fogva kiváltságos lényeknek, akiket önként emel vállá fölé a köz véleménye s aki előtt elismeréssel kell meghajolniuk még azoknak is, kiknek boncoló tollal eleven-sebét, eddig gondosan takart fogyatékosait tárja elő. Abszolút tudás és tántoríthatatlan művészi céltudat iról egyéniségének összetevői. Belőlük ered az az összefoglaló irodalom-történeti mű, melyre itt már rég szükség volt s melynek megjelenése — gyakorlati tanácsaival, nevelő hatású bírátaival — talán fordulópontot is jelent a hányttvetett sorsu erdélyi irodalom számára.

Már az első oldalánál meg kell állnunk. Kristóf dr olyan valamit sürget, amiről eddig alig gondolkoztunk és aminek égető szüksége világos okfejtésében eklatáns színekkel bontakozik elénk. Egységes magyar közművelődési programot kíván Erdélyben, mint ami nélkül nincs és nem lehet egészséges kulturális tájékozódás. Kiemeli e helyt, hogy a munkából az erdélyi intézményeknek és szervezeti vezetőknél is ki kell venni részüket.

Továbbiakban azon törekvés ellen foglal állást mely az „erdélyiség” jelszavával igyekszik körülhatárolni s az integráns magyar műveltségről lecsatolni az itteni kultúrát. „A magyar művelődés mindenkor egységes volt” — mondja a szerző, hozzátéve, hogy az írónak is az „erdélyiben” a magyart kell lényegileg szemlélnie. Kötelessége a közönségnek — úgy mond — az is, hogy íróitól művészi tartalmat és formát követeljen s az érthetlent, mórort, az egyéni szeszélyeket ne fogadja el művészi színek. Így az „erdélyi” írók száma kétségkívül csökkenni fog, de ami megmarad, az viszont komoly érték. És ezeket aztán a közönségnek is több odaadással kell támogatnia.

A gyakorlati tanácsok fejezeit a könyvben világos, közvetlen formában és szabatos magyarsággal előadott irodalom-történeti visszajelentés váltja fel. A kiváló tudós Tinódi, Balassa, Bethlen, Barcsay, Orczy stb. eleven portréját veti elénk. Ezek a fejezetek bizvást forrásmunkáknak is tekinthetők, tele kitünő irodalomtörténeti adalékokkal, újszerű és sokszoros megvilágításban.

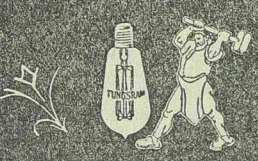
De ahol a könyv legtöbb figyelmet követeli, az mégis a magyar mythologiai elemeket tárgyaló, összehasonlításokra épített középírás. Irodalmunk a legkorábbi időkől fogva hamis, vagy fogyatékos mythologiai vonatkozásokat táll fel. Ennek főoka, hogy az alapforrás: a hagyomány az idők folyamán összegyűjtetlenül elkallódott. A kereszténység első századai tüzzel-vassal irtották, ami valláspolitikai szempontból érthető, viszont az irodalom szempontjából a legsúlyosabb kár. A kereszténység még az elpusztíthatatlan magyar mythologiai maradványokat is átforgatta, Szent Péterre, vagy másokra ruházva a pogány elemek szerepét. Hagymányaink így átszíneződtek, idegen elemeket vettek föl és nagyrészt megbizhatatlannak váltak. Ipolyi Arnold úttörő, de sok tévedést rejtő munkája, majd Csengery Antal gáncoskodásai, sőt Kandra Kabos és az őt követők művei se voltak képesek a hiányokat pótolni. Ennek a hálás és érdekes kutatási kömek különös módon igen kevés művelője akadt s elmondható, hogy mythológiánk, vagy legalább is hagyományaink gyűjteménye még ma sem született meg.

Az az elán, ahogy Kristóf György dr a mythologiai elemek tárgyalásába beleveti magát, arra vall, hogy hozzá közelálló témakörbe jutott. És itt fölvetődik önkéntelenül az a kérdés, hogy annyi bukkott s házagos kísérlet után nem épp ó volna e hivatott, legalább itt Erdélyben, a veszendő mythologiai emlékek összegyűjtésére? Lesz-e rajta kívül még egy tudósunk, aki logikus módszerével a munkára ugyszólván rátermett és aki nem érkeznék már túl későn? Kíváncsok volna, hogy Kristóf György dr ne haladjon el a kérdés mellett megállás nélkül.

A mythologiai részen kívül még sok alapos tanulmány súlyosodik az értékes könyvben, melynek a laikus olvasó szempontjából is meg van a maga pikantériája: a mai „erdélyi” írók felsorakoztatása, vonallal elhatárolása és klasszifikálása. Dr. Kristóf György meglepően keveseket enged beszúródni a körülbelül 480-ra tehető tollforgatóból, kiváló munkájába. A várható felzúdulás elől bátoran irodalomtörténeti felelősségére hivatkozik. A nagyszám bizonyítja éppen, hogy a szerző óvatossága igazolt, szűk rostája helyénvaló. Bár objektív tanácsait megfogadnák írók és közönség! Sokkal ragyogóbb értékgöngyök juthatnának keresztül rajta.

A gondos kivitelű mű egyike a kolozsvári „Minnerva” könyvkiadó cég legszebb produktumainak. (P. G. I.)

**NAGYÜZEMEK
TUNGSRAM
ÉGŐVEL VILAGITANAK**

**LEGGAZDASÁGOSABB
IZZÓLÁMPA!!**

Nagy fehérnemű vásár
Kelengye vászon — — — — Lei 36 leutól
B-tist chiffon — — — — „ 65 „
150 cm. Lepedő vászon — „ 120 „
damaszt abroszok, szalvéták legolcsóbb árban
Ungár és Glück cégnél
Sas-passage főbejárat.

Kérje és használja csak a párisi „FLOREAL”
illatszergyár eredeti készítményeit
Kapnatók gyáriában, a
„CARMEN SYLVA” drogueriában
Str. Regele Ferdinand No. 5.
a zárda templommal szemben

„Floreal” parfüm minden illatban	1 deka	30 L.
„Floreal” creme de beauté	1 tégely	20 L.
„Floreal” eau de col, lavande-ambrée	1 l.	160 L.
„Floreal” „ „ „ „ „	1 1/2 „	85 L.
„Floreal” „ „ „ „ „	1 1/4 „	45 L.
„Floreal” „ „ „ „ „	1 1/8 „	30 L.
Elysée eau de col. Origan, Chypre, Fougere	1 l.	120 L.

Vezérképv és lelkata : Poudre Perles Fines Bardin
és Belle-Perles fogpasztának, u. m. a
Cadam pomade et savonnak.

SZÖVET külön/legességeink
felöltökre
öltönyökre
legjobbák
legolcsóbbak

HAVAS & GRÜNFELD
posztóáruház,
Str. Avram I. (Kossuth-utca) 8.

Női szalma és selyemkalapok
virágok és az összes kalapokellékek
20—50 % olcsóbbak mint bárhol
KÖNIG JENŐ
Üzlet: Str. Tace Ionescu (Körös-utca) 16. sz.
Gyár: Str. Alexandri (Teleki-utca) 45. szám.

Harisnyák, keztyűk, fehérművek
és különféle divatárak nagy
választékban és legolcsóbban
SZENSZKI MIKLÓSNÁL Sas-passage

Rónai & Kohn
Sas-passage. Tisztelettel értesíti a n. becsü
vevő közönséget, hogy
Exclusiv tavaszi női- és férfi
divat újdonságai dus
választékban megérkeztek

KEPES ELEK
orvosi kötszerszalag, Sas-passage 20. sz.
Saját készítményű
speciális kötszerek, női és férfi övszerek

HAVI vagy HETI
kedvezményes fizetési felté-
lek mellett árusítunk vásznakat,
sifonokat, batizsotokat, zefireket, női
és férfi szövetekeket.
Vitrael Gábor és Rosenthal
Pável püspök-utca 10. szám alatt.
Üzleti órák délután 2 óráig este 7 óráig.

RIMANOCZY
műbutor és Parkettgyár R-T. Str.
Clujului 117 — Telefon 2 79. sz.
Irodabutorok, műbutorok, I. és II.
oszt. parketták Fenyő és tölgy fű-
részaruk. — Bervágás gátfellen
Mindennemű ládát összehajszott
és szétszedett részekben mo rendeltésre azonnal szállítanak.

Csomagoló papirok
Fűszeres
Gyógyiári
Cukorkák
Porkapszulák, recepti-borítékok
minden mennyiségben gyári áron az
„Atlantic” papírzacsokgyárban
Oradea-Mare Vitéz Mihály-tér 14. sz. szerezhető be.
Telefon 12-53. Telefon 12-53.

LEGOCSÓBB BEVÁSÁRLÁSI FORRÁS

Divatszövetek, selymek, marocenok, vásznak, sző-
nyegek stb. a legolcsóbb árakban szerezhetők be.

Au Printemps de Bucarest (völi Missir-cég)

Mindenkinek érdeke szükségleteit
cégünknel beszerezni.

A „NAGYVÁRAD”
MELLÉKLETE

IPAROSOK LAPJA

1925. MÁRC. 15
VASÁRNAP

AZ ÉPÍTŐIPAR BAJAIHOZ.

Mint iparos keresem fel Szerkesztő urat, hogy lenne szives b. lapjában ezen pár soromnak helyet adni.

E hó 8-iki számban „Iparosok Lapja”-nak egy kis cikke igen meglepett, sőt nagyon gondolkozóvá is tett, nem tudom a cikkíró ur sziveszándékát, de nem is érthetem, először, hogy miért irt ilyen címet: „Az építő szakma bajai”, mert hát kedves cikkíró ur, az építő iparnak ma igazán nincs semmi baja.

Az építésszek és a vele kapcsolatos iparosok mehetnek a Tátrába üdülni, avagy aki a téli sportot nem szereti, mehet esetleg délvídre fürdőre.

Kérdem tehát, mi baja is van hát az építőszakmának?

Másodszor: törvényes és jogos a házilag építés, azt nem tagadja senki, sőt ma a legnagyobb építőcégek is így dolgoznak, mert egy épület felépítésére ma igen nagy töké kell és az, hogy az építető vásárolja, illetve fizeti ki az anyagárakat és folyósítja minden héten a munkabéreket és csak a mesteri percentet tartja egészben vagy részben vissza, amíg az épület kész nincsen, — az meg nem baj.

Mert a házilag építésnél nem kell védőmester és nem dolgoznak kontárok, ott a törvényes százalékat kapják a mesterek. Ugyebár kartársaim, így van? Tessék elhinni igen tisztelt Cikkíró ur, hogy így van.

Harmadszor: Ami pedig a hatósági engedélyek kiadásának megszorítását illeti, tessék egészen nyugodt lenni, mert az engedély kiadás eléggé meg van szorítva.

Merem állítani és bizonyítom is, hogy a mérnöki hivatal jogosulatlan egyéneknek engedélyt építkezésre nem ad ki.

Ennek bizonyítására hivatkozom az Ipartestület előljáróságában bentlevő 10—12 építőiparos kartársra, akik azt maguk között elosztva, éber figyelemmel kísérik s ha egy ilyen eset tudomásukra jutna, azonnal bevizsgálják és mennének az illetékes hatósági főnökhöz küldöttségileg, hogy azonnal orvosolják a jogtalanságot. Ugye Kartárs urak, így van? Én hiszem igen tisztelt Cikkíró ur, hogy így van.

Sőt mélyen tisztelt Cikkíró ur győződjön meg Ön arról is, hogy az Ipartestület előljáróságában lévő agilis kartársaim hallatlan erőfeszítéssel szervezik az építőiparosok szakosztályát, vagy szindikátusát, amiért mi, kívülállók, igen nagy hála alá vagyunk kötelezve, mert ez fogja majd az esetleges jogtalanságokat megszüntetni, mielőtt teljesen meg lesz szervezve.

Hogy a szervezetnek és tömörülésnek milyen nagy haszna van, azt mutatja a többi szakma, amelyek már szindikátusban és szakosztályokban vannak tömörülve és azoknál nem küldenek a kontárokkal, mindössze ha valamit építenek, arra legfeljebb ipari engedély nélküli egyéneknek alkalmaznak s legfeljebb védőmestert fogadnak egynémelyek, de ez se fordul elő, legfeljebb 20—25 esetben. Ugye iparos társaim, ez még nem baj? Hiszen mi partoljuk egymást!

Kérdem még a Cikkíró urtól, hogy azt bajnak tartja, hogy a város külső részein, mintegy 120 drb mindenféle építkezés van s azokat részben védőmesterrel, részben pedig anélkül is felépítik s így az, mire az illetékes hatóság tudomására jut, már régen készen is van, avagy utólagosan felkeresik azokat a védő mestereket, kiknek törvényadta joga eredetileg meg volna ugyan, azonban csak ilyenekre használják fel, miután ezek csak egyszer fizetnek iparijokért adót, stb., még pedig mikor azt kívánság, azóta sem adót, sem betegpénztár, sem ipartestületi és stb.féle taxa öket nem terheli. Még az is meg van akárhánynál, hogy ő nem is tartózkodik a városban és iparos társaim ezeket konkrét esetekben sem adják tudtára a hatóságnak, hanem elsiadják az utcán egymásnak, de a szervezeti gyűlésre feljönni magukhoz méltatlannak tartják. Azt hiszem igen tisztelt Cikkíró ur, ez csak nem baj?

Több ilyesmivel nem untatom Önt, mert még véletlenül valami főbenjáró elsőrangú kérdést is tá-

lálnék érinteni, mert az eddigiekből csak beláthatja kérem Cikkíró ur, hogy nem baj, mert ha az lenne, úgy már az építőipari előljárósági tagtársaim bizonyára lépéseket tettek volna abban az irányban, hogy a jogtalanságok megszűnjének.

No, de majd többet fogunk magunkról akkor hallatni, ha a gyermekeink megszervezik az építőipari szakosztályt, vagy szindikátust, mert ebben az irányban nagyon szorgalmasan dolgoznak az Ipartestületi előljárósági tagtársaink.

Vagyok a t. Szerkesztő ur és Cikkíró ur kész hive:

Egy bajnélküli építőiparos.

Borbély és fodrász iparosok közgyűlése.

A nagyváradi uri és női fodrász iparosok szindikátusa folyó hó 8-án tartotta az évi rendes tisztújító közgyűlést a Kereskedelmi és Iparkamara disztermében Menning Sándor elnöklété és a tagok élénk érdeklődése mellett. A folyó ügyek letárgyalása után az elnök felolvasta múlt évi jelentését, mely mindenre kiterjedő figyelemmel volt összeállítva és általános megelégedésre talált. A pénztársnok jelentése szerint az elmúlt esztendő 5000 lei tisztá maradvánnyal zárult. A kiküldött pénztárvizsgáló bizottság jelentése után a közgyűlés a tisztikarnak a felmentvényt megadta, mely után Menning Sándor megköszönte a tagok lelkes támogatását és a tisztikar, valamint a választmány nevében lemondott. Az elnöki széklet Hatszegán Péter korelnök foglalta el és az új tisztikar és a választmány választását elrendelte. A kiküldött öt tagu jelölő bizottság javaslatára egyhangulag megválasztotta a közgyűlés: elnök: Ramminger István, ügyvezető elnök: Menning Sándor, alelnök: Zsigovány János, jegyző: Weisz Vilmos, pénztárnok: Zemlényi Sándor, ellenőrök: Szikszay Dániel, Veres János, Prohánka József. Választmányi tagok: Mandel Béla, Héder Antal, Szalay Bálint, Jurovics Miklós, Puskás

Kosztüm, ruha és tavaszi kabát kelmék legolcsóbban LEITNER MÁRTON R.T.NÁL.

„Standard“

festékek, lakkok, ecsetek,
elsősorú ruhafestékek,
lakásápolási cikkek, finom
kefeárúk.

Piața Mihai Viteazul 7.
(volt Nagypiacz-tér) 7.

Hencsertakárok plüschből minden színben perzsa mintájú moquet és szívet garnitúrák Leitner Mártonnál.

Mérték után
férfi- és női fehérneműekkel
(privát anyagból is)
legszebben és legolcsóbban készíti
„Hercules”
Victoriei (Koloszvári-utca) 1 szám
Üzletek részére olcsó munkadíj. Telefon 698

SPLENDID
Str. 1. Avram
2

Férfi divat
KALAPOT
nyakkendő, fehérnemű,
eső-köpenyeket
Nagyváradon
LEGOCSÓBBAN
árusít

SPLENDID
Kossuth-utca
2

Károly, Hatszegán Péter, Kiss András, Kiss József, Noszák Sándor, Nagy Sándor, Dávid Gyula, Bajtay József és Inplon János. Póttagok: Szabó Lajos, Hanga Sándor és Nagy Árpád. Tiszteletbeli elnökök lettek: Nagy János és Walner Ferenc, kiknek érdemei a jegyzőkönyvbe örökítették meg. A tisztikar nevében Ramminger István elnök köszöntötte meg a bizalmat. Marosi Károly oravicai fodrász mester tolmácsolta ezután a temesvári, aradi és szalontai kartársak üdvözlését, mely után a közgyűlés a vezetőség elítélésével véget ért.

Cipész iparosok közgyűlése.

F hó 8-án tartotta az Ipartestület a legszámos-
tevébb ipari szakcsoportja közgyűlést Róder Ármín elnök elnöklése mellett. A nagyszámban összegyűlt tagok élénk érdeklődéssel figyelték az elnöknek a múlt évre vonatkozó jelentését, melyben szomorúan állapítja meg, hogy a bőripari szindikátus még mindig csak elenyésző számban foglalja magában a bőrmegmunkáló iparosokat. Az oka ennek, hogy a multban a szervezkedés nem a helyes alapon indult meg és ezzel párosult még a szakmabelieknek nagy közönye minden közös ügy iránt, ami természetesen lehetetlenné tette a pár embernek igazán lelkes munkáját. Megállapított tény, hogy az iparosság zöme nagy indolenciával viseltetik a szervezkedés iránt. Így volt ez különösen az elmúlt évben, amikor pedig gazdasági helyzetünk sokkal kedvezőbb volt a mainál. A cipész ipar különösen nagy lendületet vett, különösen csinoság, izlés és elsőrendű minőség jellemezte városunk termelvényeit s ez által elnyert megrendelések után bárhol megfordultak iparos társaink, a cipész iparosban milliómost vélték látni. Sajnos, csak a köztudatban volt így, mert eltekintve a vasszorgalom és szerencse által, egyik-másik iparos szerzett helyzetétől a 99 százaléka szakmánknak csak alighogy a minden-

FLORANID
(UreaBASF)

Legjobb
trágya
kerék
számára

BADISCHE
ANILIN- & SODA-FABRIK
LUDWIGSHAFEN A/RHEIN

Beszerezési forrásról és árrol felvilágosítást ad:
Brudrop & Mayer, Temesvár, Benathau IV/27
és L. Staedcker Bukaresti Camphengevici 9.

Bécsi utamból hazaérkezve, a legújabb
párisi és bécsi modelleket hoztam.

KÁDÁR RÓZSI
női kalap szalon, Vlahuța (Szi. János)-u. 3.

napi eledelre valót tudta megszerezni. Ilyen körülmények között állott a cipészpar a szeptember 8-án Kolozsváron tartott kongresszus idején, mely kongresszus azonban mégis valamely lendületet adott a szervezkedésnek. Rövidesen megalakult nálunk is a szindikátus és ennek kebelében az értékesítő szövetkezet létesítése. Egy pár lelkes fáradhatatlan ember munkája létre is hozta az értékesítő szövetkezetet és megvalósult a régi álom, hogy az Ipartestület székházába álljon egy, a cipészek diszes, minden igényt kielégítő szövetkezeti boltja. A piaci árusítás rendezése ügyében az Ipartestület és Popp Mihály városi elöljáró ur megértő jóakarata folytán sikerült szindikátusi tagjainak az árusító helyen az első sorokat fenntartani. Ezen határozatnak a szervezkedés szempontjából igen nagy hordereje van. Átiratban kért közbenjárást és intézkedést szindikátusunk az 1 százalékos forgalmi és 10 százalékos luxusadó eltörlése érdekében, az üzleti és műhelybérek összegének megállapítása, valamint a bérlet meghosszabbítása érdekében. Tervebe volt véve egy cipészbál létesítése is, mely az össziparosság multságára való tekintettel elmaradt. Ezen évközi közgyűlés választotta meg dr. Hunya Benedeket is jogtanácsosnak, ki a megállapított tiszteletdíjért ingyenes jogtanácsot ad tagjainknak. Az adótárgyalások méltányos lefolytatása ügyében is kértük a pénzügyigazgatóság enyhített eljárását az Ipartestület útján. Szindikátusunk állandó permanenciában volt, hogy a munkásokkal kollektív szerződést kössön. Ezen kérdés most van tárgyalás alatt, remélhetőleg rövidesen sikeresen fog befejeződni. Ezután az új tisztikart választotta meg a közgyűlés. Újból elnök lett Réder Ármán, alelnökök Balogh Mihály, Gavruca Tódor, jegyző Papp András, pénztárnok ismét Tóth Lajos, ügyész pedig a szindikátus érdekeiért oly sokat fáradozó és felbecsülhetetlen munkát kifejtő dr. Hunya Benedek lett ismét megválasztva.

Foglalkozott a közgyűlés a forgalmi adónak általában való fizetésének elnyerése iránti javaslattal, melynek alapján a szükséges lépéseket a szindikátusi ügyész fogja megtenni.

Foglalkozott még a közgyűlés az ipartestületi vezetőség által felvetett azon eszmével, hogy temetkezési egyesületet létesítsenek az iparosok részére, mit a közgyűlés magáévá tett.

Husiparosok választmányi ülése.

E hó 7-én tartotta a husipari szindikátus első alakuló ülését Robitsek Béla elnökle mellett. Köszöntötte az új választmányi tagokat, kiket fáradhatatlan munkára és önfeláldozásra kért. Ezután megválasztották a szindikátus 2 alelnökét és pedig Papp József és Tóth Sándor, valamint a számvizsgáló bizottság elnökéül Káin Józsefet. A megválasztottak nevében Tóth Sándor köszöntö meg a bizalmat és ígérte, hogy úgy ő, mint társai teljes buzgalommal fognak odahatni, hogy a szakma érdekeit előbbre vigyék. Megbotránkozással vette tudomásul a választmány a városi jegyzem hallatlan árdragítását, hogy a jég árát a múlt évi 7 lei 25 baniról 16 leire emelték. Utasításba adta a választmány az elnökségnek, hogy az árdragítás, mely lényegében a husár felemeléséhez fog vezetni, hozza a tanács figyelmébe, kérvén nemcsak a husiparosok, hanem a városi polgárság érdekeinek védelmét is. Elhatározta egyébként a választmány, hogy amennyiben meg egyezés nem sikerül, a husiparosok maguk részvénytársasági alapon önálló jeggyárat állítsanak fel. Ez után a Sztaroveczky-utca térségén felállított husáruló sátor megszüntetése ügyében adott utasítást a választmány a hivatalnak. Az ülés az elnök elzetésével ért véget.

Eladó 230 cm. csucstávolságú használt de jókarban levő **esztergapad.**

Andriskó és Rosenbaum,
Strada Calvin (Ritoók Zs.-utca) 15. szám.

Felhívjuk olvasóink figyelmét a

Dreher-Haggenmacher-sörgyár
BAVARIA duplamalátá és
MARCIUSI (világos kivitelű)
söreire.

Mindenütt kapható legjobb minőségű sörök.

Zongorák

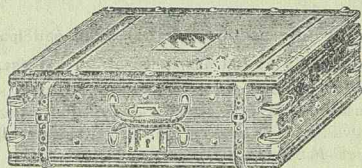
Elsőrendű wieni német és angol gyártmányuak állandóan raktáron

Legmesszebb menő jótállással.

Részletfizetésre is!

STERNBERG

Kishildő.

A nagyv. radi bőröndárú és táskagyár
Str. Cuza V da (Szacsvai-utca) 18. sz. alatt

Összes gyártmányai detailban is gyári árak mellett kaphatók

Divatos női kosztümök,

köpenyek és izléses francia ruhák készülnek:

Fülöp Dániel és nővére

női divat szalonjában,

Str. Dimitrie Cantemir (volt Beöthy Ödön-utca) 20.

Telefon 1000.

Telefon 1000.

Tisztelettel értesítjük b. megrendelőinket, hogy

tavaszi valamint **nyári**

angol
szövet

különlegességeim megérkeztek.

SCHWARTZ és RÓSENFELD

uri-szabók. Str. Coloman Rimanóczy u. 2.

Hirdetmény.

Az Oradea-Marei Izr. Szentegylet Chewra Kadischa ezennel közli, hogy azon hittestvérek, akik a Szentegylet kebelébe tagokként belépni szándékoznak, folyó hó 15-én, vasárnap délután 3—5-ig az Orth. Izr. Hittközség tanácstermében ülésőző bekebelezési bizottság előtt felvételre jelentkezhetnek.

Érdeklődőknek közelebbi felvilágosítással készséggel szolgál bármikor a Szentegylet titkári hivatala Str. Manasterie (Zárda-utca) 2. Telefon 208.

Egyidejűleg figyelmeztetjük t. hittestvéreinket, hogy ez utolsó előtti beiratkozási nap ebben az esztendőben.

Hittestvéri üdvözléssel:

Az elnökség.

Eladó háztelkek és villatelekek.

A Gerliczy-utcai kocsihíd bejáratánál, a város szívében és legszebb helyén, nagy jövőjű igen szép kisebb-nagyobb parcellák, kedvező fizetési feltételekkel is eladók. — A terület a legnemesebb fajszőlővel van beültetve, minden telektulajdonos egy-szersimint egy szép darab szőlőtőz juthat. —

Értekezhetni ugyanott vagy a tulajdonosnál:

Biró József

Str. Dorobantilor (volt Rulikovszky-ut) 8. sz. alatt.

Kosztümöt, hosszú kabátot
és francia ruhákat legszebben
és legolcsóbban készít:

RADÓ női divat szalonja
Strada Gojdu (Beöthy Ödön-u.) 6. sz.

Valódi Schweiniúrti zöld rovarpor

naftalin, külföldi lackok
nürnbergi művész ocsotek,
valamint összes festék
és keféruk a
legolcsóbbak

Rosenbergnél

Strada Rimanóczy-utca 2.

parosoknak nagy árkedvezmény.

O. Fritz

elsőrendű

Lack- és

Lackfestékjei

kaphatók

minden

nagyobb

festékereskedésben

Mindenütt kaphatók:

Ursus Extra világos és **Hercules** dupla malátá barna
kolozsvári sörkülönlegességek
URSUS-CZELL SÖRFŐZDE, KOLOZSVÁR

Nagyvárad i lerakata: Strada Astra (Gilányi-utca) 5—7. sz.

* Ágnes csemege 1 darab 5 lei Benedek és Weiszal „Eldorádó” Piata Unirii.

* Arcápolásra használja az Agi-crém, melytől arcbőre szép, tiszta és üde lesz. Kapható drogériákban és illatszertárakban. Főlerakat: Diana gyógyszerár Oradea-Mare.

SZINHÁZ

HETI MŰSOR:

Vasárnap délután fél 3 órakor Mágna Miska operett, mérsékelt helyárakkal.

Vasárnap délután fél 6 órakor: Ember tragédiája, mérsékelt helyárakkal.

Vasárnap este 8 órakor: Postás Katia, operett, újdonság, 2-szor.

Hétfő: Postás Katia, operett A) bérlet.

Kedd: Postás Katia operett, B) bérlet.

Szerda: Fügőlevél operett, bérleten kívül.

Csütörtök délután fél 5 órakor: Nótás kapitány, Rohonczy Mihállyal, mérsékelt helyárakkal.

Péntek délután fél 5 órakor: Nótás kapitány, operett, Rohonczy Mihállyal, mérsékelt helyárakkal.

Szombat délután fél 4 órakor: Madarász operett, olcsó helyárakkal.

Szombat este 8 órakor: Várady Aladár 30 éves jubileuma.

Vasárnap délután fél 3 órakor: Offenbach operett, mérsékelt helyárakkal.

Vasárnap délután fél 6 órakor: Csókoljon meg, vigjáték, mérsékelt helyárakkal.

Hétfő: Pillangó kisasszony opera, Marcus Rita felléptével és Alarcos kőrök énekes vigjáték A) bérlet.

Kedd: Pillangó kisasszony opera Marcus Rita felléptével és Alarcos kőrök énekes vigjáték B) bérlet.

A hét összes előadásaira a jegyeket már vasárnap reggeltől kezdve árusítja a színházi pénztár.

Harminc év sikerei

Mához egy hétre rója le Nagyvárad közönsége harminc év művészi sikerei előtt méltó elismerését. Az elismerés Váradi Aladár, a színház kitűnő karnagyát s az országos hírnevű zeneszerzőt illeti. A harrier, amit ez a kitűnő zenei teremlő elme befutott, ott él a széles közönségben s nem irunk újat, amikor röviden megemlékezünk Váradi Aladár fényes pályájának egyes etapjairól.

A jubiléus mester első nagy munkáját 1895-ben, a budapesti Népszínház mulatiba be „Kisfiú” címen. A darab főszerepeit Hegyi Aranka, Gazsi Mariska, Tollai, Németh József látszótták. Egykori pesti recenziók tanuszkodnak róla, hogy a darab egymásután kétszáz előadást ért el.

Váradi Aladár pedig ezt fűzi hozzá a régi lapok kivágott cikkeihez:

— Esténként száz forintot kaptam a darabom után. Sohasem voltam olyan ur, mint akkoriban.

Budapesti sikere előtt Váradi a Fővárosi Theaternél volt Bécsben karnánál. Innen került a kilencvenes évek vége felé Gerőfi Andor társulatához, majd később a brassói, szabadkai, végül 1901 márciusában a nagyvárad színházhoz. Közben a Fővárosi színpadon ugyancsak sorozatos előadásokban hozta ki „Regruta” című népszínművét. Ehez a Színházhoz írta Váradi legelső magyar nótáit. Páratlan népszerűsége lett szeri a kilencszázas évek elején egy Szulamit-paródiája is, a „Kut és vadszamar”.

Ebben az időben legnagyobb karmesteri sikerét — amire ma is büszke — Becskerekén érte meg, ahol is a „Hunyady László” dirigálására Budapestről érkeztek le ujjágírók és érdeklődők.

Nagyvárad sikereire már sokkal inkább emlékszik a publikum. 1902-ben „Démon” című operettjét nem kisebb művészek vitték sikerre, mint Ámon Margit, Nyáray Antal, Fűréd Józsa és Krasznay Andor. Csakhamar ezután Dutka Ákos verseire megírta a „Léghajósok”-at, míg a legutóbbi nagy sikerét „Ranguni hercegnő”-jével aratta.

Az operetteken kívül Váradi népszerűségét négy országban közel száz magyar nótá hiri-

deti. Ennyi munka után is frissen, telve alkotókedvvel éri Váradi jövő heti jubileuma.

A jubileum igen fényes keretek között, a társadalom minden rétegének részvételével fog lezajlani szombaton este 8 órai kezdettel. Az üdvözlések után egy nyilatvány dirigál a jubiléus, majd a „Pillangó kisasszony” második felvonása következik Marcus Rita felléptével és a műsort Váradi Aladár csodálatosan szép egyfelvonásos operettje, az „Alarcos kőrök” zárja be.

A SZINHÁZI IRODA HIREI

— Postás Katia. Oriási sikere volt tegnap Zerkovitz Béla legújabb slágeroperettjének, a Postás Katiaéknak. A Postás Katia általános tetszést aratott eddig minden színpadon, ahol eddig színre került. A pompás, szép muzsikája és kedves librettója új operett főszerepeit Horváth Mici, T. Pogány Janka, Kertész Manci, Fratta, Madas, Stoll, Hevesi, Sós és Kertész Sándor játsszák. Zerkovitz legújabb operettje szombaton bérleten kívül, hétfőn A) bérletben, kedden pedig B) bérletben kerül színre.

— Nótás kapitány. Csütörtökön és pénteken délután fél 4 órai kezdettel a Nótás kapitány kerül színre. A délutáni előadásokat az a körülmény tette szükségessé, hogy a két napon este román előadások lesznek. A Nótás kapitány délutáni előadása természetesen ugyanazokkal a szereplőkkel fog lefolyni, akik eddig 22 estén át valóságos diadalra vitték ezt a pompás operettet. Csütörtökön is, pénteken is Rohonczy játsza a címszerepet.

MOZI

— A „Vérző aréna” a Passagó-mozgószínházban. A spanyol származású Rodolpho Valentinó legszebb alaitását az ugyancsak spanyol miliőben lejátszódó „Vérző aréna” c. filmben nyújtja, mely Blakó Ibáñez hasonló c. regénye után készült. Az előadások fél 4, fél 6, fél 8 és egy negyed 10 órakor kezdődnek.

— Az Apolló mozgó. Ma, vasárnap a „Halálraírt kezei” izgalmas társadalmi dráma megy. A főszerepet Conrad Veidt játssza. Rövid tartalma a filmnek a következő: Egy zongoraművész egy vasuti szerencsétlenség alkalmával elveszíti a kezét, amelyek még az életénél is drágábbak voltak részére, hiszen ezek nélkül már nem lehet zongoraművész többé. Az orvos egy gyilkosságért halálraírtának kezét operálja át a zongoraművész szétroncsolt keze helyére. A zongoraművész megindja ezt s az a tudat, hogy egy gyilkosnak kezét hordja, az őrlébe kergeti. Hosszu idő után tudódik ki, hogy a halálraírtát ártatlanul halt meg, ekkor szabadul fel a lelki kínok alól s ez adja vissza energiáját, életkedvét és találja fel boldogságát újra felesége oldalánál. Ezt a nehéz szerepet játssza Conrad Veidt. Nem tudunk nehezebb feladatot elképzelni e szerep betöltésénél, ott, ahol a szó nem hangzik, hol az érzéseket, a gyötrelmeket a legnagyobb testi fájdalommal is nagyobb lelki kínokat, szenvedéseket kell a filmen visszaadni, oly tökéletességgel, mint ahogy Conrad Veidt visszaadja, senki sem tudja. A legtekintetesebb művészi teljesítmény, amit a legszigorubb bíráló elvárhat egy művésztől. Azt hisszük, ez a szerepe Conrad Veidtnak a legjobb, amit eddig tőle láttunk.

— A Dorian-filmszínházban ma, vasárnap utoljára látható a 8 felvonásos kacagtató vigjáték műsor, melynek keretében „Ó” (Harold Lloyd) legsikerültebb vigjátéka a „Kéjtudás” is színre kerül. Az előadások 3, 5, 7 és 9 órakor kezdődnek. Holnap hétfőn közkinlátatra a „Szerelem tragédiája” kerül színre. A két rész 10 felvonás egy előadásban látható. A jelenkor legnagyobb színészei Emil Jannings, Mia May, Wladimir Gaidarov és Erika Gläusser alakítják a főszerepeket. Rendes helyárak!

Fényképész műteremhez 100 000 lei tőkével

szakember társat keresek.

A műterem Calea Regele Ferdinand (Rákóczi-uton) legjobban helyen berendezéssel és 8 éves szerződéssel. (Évi 4000 Lei). Értekezni: Madas, Strada Tudor Vladimirescu (volt Magyar-utca) 18. szám a.

Uj könyvek a Hegedüs Hirlapiroda kölcsönkönyvtárában.

Balázs B.: Kalandok és figurák	2788
Benoit: A király gyűrűje	2785
Bergson: Mafefizikai értekezések	2793
Croker: Ahol a boldogság terem	2786
Gergő: Materialista lélektan	2795
Herczeg: Fogyó hold	2783
Huysman: Uton	2787
London Yack: Vadon szava (ifj.)	2784
Mann Thomas: Boldogság akarása	2790
Mereskovszkij: Tolsztoj és Dosztovjevszkij	2791
Németh Géza: Ész tragédiája	2794
Pásztor Árpád: Tolsztoj tragédiája	2792
Schaw Bernard: Béke vagy háború	2789

Most jelent meg

Lucianó Zuccotti:

Hát így történt

Regény. — Ara 108 Lei.

Kapható a Hegedüs Hirlapirodában

Convocare.

„Soc. pe acțiune industrie de păduri din Ciuntahaza și Mureșul-Mare” firmă înregistrată la Oradea-Mare își va ține la 23 Martie 1925 orele 3 d. m. la sediul social (Prințul Carol No. 23)

adunarea generală ordinară

la care sunt invitați Domnii Acționari, observând însă că se vor putea exercita drepturile de vot numai pentru acțiunile depuse până la orele 12 a. m. din ziua antecedentă, la casieria institutului nostru

Ordinea eilei:

1. a) Darea de seamă a Consiliului de Administrație și raportul Cenzorilor asupra gestiunii exercițiului 1924.

b) Bilanțul General și Contul de Profit și Pierderi.

c) Repartizarea beneficiului și descărcarea Membrilor Direcțiunei și a cenzorilor de destituirea lor.

2. Alegere a membrilor Comitetul și cenzorilor.

3. Eventuale.

Oradea-Mare, 14 Martie 1925.

Consiliul de Administrație.

Film Report

legújabb száma szenzációs tartalommal megjelent.
Ára 5.— Lei.

No. 1—1925. Hirdetmény

Köztudomásra hozatik, hogy 1925. március 18-án délelőtt 10 órakor a pesterei volt urbéresék közönsége tulajdonát képező 3 mézőkő bánya nyilvános árverésen 5—10 évre bérebe fog kiadni.

Közebbi feltételek az elnökségnél megtehatók.

Az árverés a pesterei községi háznál lesz megtartva.

Peștera, 1925. március 1.

Presedinția foștilor urberia-listă din Peștera.

Pentru conformitate:
Indescifrabil
notar cercual.

A legkisebb hirdetés ára 30 lei

A NAGYVÁRAD APRÓHIRDETÉSEI

Egy szó ára 3 lei, vastag betűs 6 lei

Velenos és Váralján lakó
olvasóir figyelmébe! Apró
hirdetést vagy bármilyen
lapunkhoz tartozó dolgot
kérlek vigye be Str. Calea
Victoriei (Kolozsvári-utca)
45. CORVINA könyv- és
papírkereskedésbe, lapunk
hírk kiadói hivatalába. 555H

LAKÁS

Butorozott szoba külön
bejáratú kiadó, teljes el-
látással vagy a nélkül. —
Cím a kiadóban. 549

Ápoltó palotában levő 3
szobás modern udvari la-
kásomat elcserélném 4—5
szobás lakással, csakis a
központban. Leleplest sze-
lek. Ajánlatot 4—5 szob-
ás" jellegűre a Hegedűs
Hirlapíródába. 260H

Két szoba konyha butor
eladó, lakás azonnal átve-
hető. Cím a kiadóban. 560

Kiadó műhely helyiség vilá-
gós, nagyobb iparnak,
vagy varrodának megfe-
lel. Azonnal elfoglalható.
Str. Vlahuta (Szent János
utca) 72. 573

Kiadó két nagy parkettes
szoba, előszoba, suterin,
konyha, villanyvilágítás,
azonnal a foglalható. Ér-
tekezni d. e. 10—12 ig, d.
u. 2—4 ig. M. Negrú, Str.
Nicolae Zsiga 3. (Lukács
Gy. u.) 576

Tomosváron III. kerületben
lévő I. emeleti modern 2
szobás lakásomat, mellé-
kiségekkel, villanyvilágítá-
ssal elcserélném hely-
beli hasonló lakással. —
Cím Str. Cegălniceanu No
11., az üzletben. 610

ELLÁTÁS

Kis családnál szerény igény
leány teljes ellátást
kaphat, ugyancsak kiűnő
házioknál olcsón kapható
kihordásra, vagy bent ét-
kezésre. Simeon Bărbuțiu
(Damjanich utca) 20, sz.
balra első ajtó. 539

Alkalmazás

Volt önálló fűszerkereskedő,
beszéli a román,
magyar, német nyelvet. Ál-
lást keres. Vidékre is meg-
yekereséseket a kiadóba
kér. 456

Állást keres, bármint,
fiatal családosi férfi, irodai
teendőknél, üzletben jár-
tas. Beszél román, ma-
gyar, német, horvát nyel-
ven. Cím a kiadóba kér. 457

Szoptatós dada ezonára
ajánkozik uriházhoz vi-
dekre is megy. Cím a ki-
adóban. 533

Keresek két kis gyermek
hez jobb családból való,
megbízható, gyermek sze-
rető, középkori leányt v.
asszonyt május 1-re. Le-
velelbeli ajánlatot kér Dr.
Andrássyné, Valea lui Mi-
hai (Ermihályfalva) 548

FIGYELMEZTETEM

hogy órát, ékszer leg-
jobbban, legolcsóbban
készít és elad, törött
aranyat a legmagasabb
árban vesz

BRENNER
Vlahuta (Szt. János)-u. 6.

BIHARI GÉP ÉS FÉMIPARTELEP ORADEA-MARE, CALEA VICTORIEI No. 22.

Raktárról szállít bármilyen méretű iparvasuti mozdonyokat, kerékpárokat 600—760 m/m. nyomtávolságban, csapágyakat és lökhárítókat. — Iparvasuti mozdonyok főjavítása, Mozdonyok 600—760 m/m. nyomtávolságú átalakítása. — Készít bármilyen méretű iparvasuti truckokat, rönk vagy tűzfűtő szállításra. — Felszerel fűrésztelepeket, szállít és felszerel bármilyen méretű stabil gépeket.

FAÜZEMEK KÜLÖN FIGYELMÉBE!

Felvállalunk saját mozdonyaink és kocsiainkkal tűzfűtő vagy rönk szállításokat bármilyen iparvasuton. Ajánlatokat díjmentesen eszközölünk. Telefon 17-56. — Táviratcím: Metall.

Adás-Vétel

Benzin könnyű, olaj raf-
finált állandóan kapható.
Str. Gojdu (Beőthy-u.) 30.
561

Elköltözés miatt eladó egy
teljesen új háló és konyha
berendezés, esztétik lakás-
sal. Str. Wilson (Fűzes-
utca) 47. Ny

Lámpaernyő, párna, terítő,
függöny montirozás, go-
belin, filé, kelim, szmirna,
hímzés, ruhahorgolás, ka-
bát, kosztüm, estélyi és
utcai ruhák olcsón készült
Nágyes-telep 100/2. szám
Schwarz-ház. (Repülőút
mellett.) 188

Fajspilz kutya eladó. —
Calea Regele Ferdinand
(Rákóczi-út) 30 jobbra 529H

Nyersolajmotor 5 HP. kör-
szivattyú, 4 colos csövek-
kel, 6-os számszavattal
eladó. Str. I. C. Brătianu
(Szaniszló) 18. 578H

Zongora, rövid, kereszt-
húros, eladó. Str. Vlahuta
(Szent János-u.) 23. 580

Jóhal Móról: Egy magyar
nábó. Damástól: Fekete
tulipán, Bragatonne Vi-
comte, Jávai orvos. Gár-
donyitól: Hosszúhajú ve-
szedelem, Atkóztól józan-
ság. Drascheltől: Tied az
élet, Pierre Benoitól: At-
lantia. Veronától: Holnap
kezdődik az élet. Ohnet-
től: Rameau orvos című
könyveket megvételre ke-
resem cím a Hegedűs Hir-
lapíródában. 584H

10-es vasrámas, jó álla-
potban lévő cséplőszek-
rényt keresünk megvételre
locomobil nélkül. Ajánla-
tokat Szentiványi és Deák
malom címére kérünk kü-
lden. Tinca Tenke Jud.
Bihor. 570

Olajmalom szerkezet ke-
restetik. Ajánlatokat Jankó
Sándorhoz, Poklostelekt.
524

Koroszahelyiség azonnal
eladó, akinek italmérési
engedélye van. Lerner, Ga-
rasos híd. 587

Burgonya 200 Lei, disz-
nónak 100. Zöldség, spe-
net legolcsóbban Városi
bódében. 588

A mélyen tisztelt vevőközönségnek ezúton
hozom b. tudomására, hogy a volt Aradi-uti
kereskedést becsüsztem és Str. Alexandri
(Teleky-utca) 40-a alatt a legmodernebbül
azt berendeztem, hol mindennemű palánt,
diszcsereje, gyökmenes és magastörzű faj-
rózsák, alak és szegély buxusok, thuyák,
meggy és diófák, málnabokrok, spárgatövek
stb. jutányos áron kaphatók. — Kertren-
dészek átalakítások a legolcsóbban eszközöl-
tetnek. — Szíves pártfogást kér tisztelettel:
özv. Jelinek Ferencné.

Eladók:

Str. I. C. Brătianu
(Szaniszló-utca) **családi ház**
gyönyörű modern lakással (hall, 5 szoba,
köztük 9 méteres ebédlő, összes mel-
lékhelyiségek, virágos udvar).

Ezenkívül házak Str. Nicolae Zsiga (Lukács Gy.-u.)
és Str. Berkovits-utcaiban. — Bővebbet dr. Petro-
czyról Str. Nicolae Zsiga (Lukács Gy.-u.) 38. sz.

Kerékpárosok zsebkönyve.

Szerkesztette: Schreiber József.
— Ára 45 lei. — Kapható a
HEGEDŰS HIRLAPÍRÓDÁBAN.

Eladó tenyészkanok és kosok a tamásdai uradalomban.

Állomás: Tamásda. — Posta: Salonta-Mare.

Egy ház gyümölcsösrel,
butorral és minden beren-
dezéssel jutányosan eladó
Törökmerővölgy 77. Tudó-
sánatoriumhoz 8-ik ház.
Bővebbet ugyanott. 538

Előszobafal, tükör, kétaj-
tos szekrény jutányosan
eladó, esztétik egyenként.
Strada Dimitrie Cantemir
(Beőthy Ödön-u.) 42, II. 9.
574

Eladó egy nagy gyümöl-
csös kert főlegorálával, ha-
helynek az újonnan meg-
nyitott uccára 80,000 Lei.
— Zlatovezsky-utca 5. —
Ugyanott egy nagy száraz
pince rakárnak alkalmas
és egy üzlethelyiség kiadó. 585H

Eladók kisebb-nagyobb
házak, központban három
szobás modern lakás, bu-
torral együtt, három szo-
bás udvari lakás butor
nélkül, több üzlethely-
ség kiadó. Értekezni: Popo-
vics iroda, Str. Vlahuta
(Szent János-utca) 4. 607

Kiadó májusra 30 éves,
kiváló menetű fűszerüz-
let, raktár, szoba, konyha,
pince, szin. Str. Alexandri
(Teleky-utca) 54. Ház-
lajdonos. 590

Str. B. P. Hásden (Hár-
mas-utca) 17. számú ház
kedvező feltételek mellett
eladó. 600

Gyermekekoozl, gummi-
rekül, átalakítható, üd-
lekvő olcsón eladó. Str. B. P.
Hásden (Hármas-utca) 9.
601

Eladó 13 holdas ingatlan
a város területén 7 hold
szőlővel, gyümölcsösrel,
veteményessé, hosszú uc-
cai fronttal bíró gyárnak,
építkezésnek alkalmas
telekkel parcellázva is. Ér-
tekezni Csongrádi ügy-
védnél Str. Párluui (Pa-
tak-utca) 1. 605H

Házak eladók. Házaladás
megbízásokat vállaltam. —
Köszönőket megszerzünk.
Megápnézetek jutalekkel
kihelyezünk. Adásvételi R-
Parcul Traian 12. Ertesítés
délután. 405

Butorok

gyári áron kaphatók
a legfinomabbtól, a
legolcsóbbig

Steiner butorgyárosnál
M. Viteazul 12.

Új rőt és rövidáru
üzlet nyílt, Str. Astra
(Ghilányi-u.) 14. alatt.
Pontos kiszolgálás.
Szolid árak. A n. é.
közönség b. párt-
fogását kéri.
József Sámuel tulajdonos

Eladó főúri magánház,
nagy kerttel istállóval, az
egész ház azonnal átve-
hető, több kisebb na-
gyobb magán- és bérlő-
szóló stb. Keresünk á-
adó lakásokat, üzleth-
lyiségeket és butorozott
szobákat. „Ardeal” zá-
svételi ügynőkség, főpostá
mellett. Telefon 203.

Harol kanárik, elsőrendű
énekesei, eladók fűhász,
Str. Hilaria (Pece-u.) 8.
611

Eladó olcsón körísa háló,
komplett konyhabutor. —
Podgoria și Sinaia (Alsó
Nágyes-telep) 100/12. 613

Eladó ház központban,
nagy telekkel, istállóval
320 000, magánházak Str.
Calea Aradului (Aradi)-u-
tán 100.000. Str. Wilson
(Fűzes)-utca 110.000.
Str. Cură Voda (Szacs
vay)-utca 250.000. Str.
Ingusă (Keskényi)-utca
háza nagy telekkel, ház-
lyek, üzletházak, vendéglő
átadó, pékség kiadó. Bő-
vebbet Oláhánál, strada
Axente Severu (Bem-u.)
6, 3—6-ig hétköznapiakon.
614

Két szobás, konyhás, für-
dőszobás modern lakás.
magán házban Uivaroson
kiadó, értesítést ad dr. Vá-
rdi Ödön ügyvéd, Parcul
Traian (Széchenyi-ter) 12.

KÜLÖNLEGES

Butorozott szoba azonnal
kiadó. Cím a kiadóban.
612

Intelligensebb szerény nő,
ki háziarásban mindent
segít, lehetőleg német,
keveset. Faragóné, Alec
Romei (Deák Ferenc-u.)
2 szám. 615H

Gobelin, kelim és szmir-
nátszobák vállalkoz. Fil-
lébe állandó készlet. Cím:
Str. Tabacariilor (Timár-u.)
8. sz. 225

Ügyes varróné, ki min-
denféle varráshoz ért, há-
zakhoz ajánlvizik. Cím:
Fránki Frida, Str. Astra
(Ghilányi-utca) 23. szám.

Lakások

1—2—3 szobásak eladók
2 butorozott szoba konyha
fürdőszoba központban
sürgősen kiadó

házak

szőlők olcsón — beköltöz-
hető lakásokkal — meg-
vehető. — 30 éve fenn-
álló vidéki üzlet átadó,
esetleg társat keres

„ARDEAL”

közvetítő iroda
Főposta mellett
Telefon 203.

Remélem

tudja már, hogy
a Pannoniában
vizumoztat
DEUTSCH-futár
Üveleket elintézt.